

K R Á S A

N A Š E H O D O M O V A

ČASOPIS ČESKÉHO SVAZU OCHRÁNCŮ PŘÍRODY

JARO/LÉTO 2010

ROČNÍK X (52)

Střelenská louka
Ekocentrum Pálava
Vražedná skla
Novela „stočtrnáctky“
Zimování bílých čápů

Není rak jako rak

Vážení čtenáři,

rok 2010 byl Organizací spojených národů vyhlášen jako Mezinárodní rok biodiverzity. Čtenářům tohoto časopisu jistě netřeba vysvětlovat, co to biodiverzita je a jaký je její význam (byť znám i několik kolegů, kteří tvrdí, že z biodiverzity se stává modla, která se stejně jako mnoho jiných ušlechtilých myšlenek pomalu vymyká z rukou, a že brzo nastane doba, kdy se „zvyšováním biodiverzity“ bude zaštiťovat kdejaké zvěrstvo). Když pomínu odborné důvody pro ochranu biodiverzity, pak rozmanitost rostlinných a živočišných druhů je dědictvím, které máme morální povinnost zachovat pro budoucnost, i tím, co většina lidí právě na přírodě obdivuje, tedy záležitostí navýsost estetickou. Věřím, že právě stránky našeho časopisu vám pravidelně přináší jak řadu námětů a inspirací, která ochrání druhové rozmanitosti osobně ve svém okolí napomáhat, tak i argumenty, kterými je možné o důležitosti těchto aktivit přesvědčovat ostatní. Příjemné letní čtení přeje

Honza Moravec

2010 Mezinárodní rok biodiverzity

	SLOVO ÚVODEM	1
	CHRÁNÍME PŘÍRODU	
	NENÍ RAK JAKO RAK (A. KOUBA, P. KOZÁK)	2
	STŘELENSKÁ LOUKA MÍSTEM PRO PŘÍRODU (J. ROUS)	5
	POČETNOST POPULACE A ZIMOVÁNÍ ČÁPŮ BÍLÝCH (S. CHVAPIL) ...	6
	ŽIVÁ ZAHRADA	
	SKLENĚNÉ PŘEKÁŽKY ZABÍJEJÍ PTÁKY (P. N. STÝBLO)	8
	KRAJINA A LIDÉ	
	O PAMÁTNÉM PODLEŠÁKOVĚ JILMU V BOUBSKÉ (J. HROMAS)	11
	EKOLOGICKÁ VÝCHOVA	
	CENTRUM EKOLOGICKÉ VÝCHOVY PÁLAVA (J. MORAVEC)	12
	VÝZVA – KURZY VSTUPNÍ KVALIFIKACE	
	ODDÍLOVÝCH VEDOUČÍCH (J. KOUKL)	14
	NAUČNÉ STEZKY	
	ANDRÝSKOVA NAUČNÁ STEZKA (J. MORAVEC)	26
	OKÉNKO DO HISTORIE	
	SOUMRAK OKRAŠLOVACÍCH SPOLKŮ	17
	ROZHOVOR S HANOU KLEINOVOU	
	O KONIKLECÍCH A JINÉM BEJLÍ... ..	18
	ZELENÁ KARTA	
	MUZEUM PŘÍRODY ČESKÝ RÁJ (M. ŠANDEROVÁ)	20
	ZELENÉ PARAGRAFY	
	POZNÁMKY K POSLEDNÍM NOVELÁM ZÁKONA	
	O OCHRANĚ PŘÍRODY A KRAJINY (M. DAMOHORSKÝ)	22
	VÝVOJ V ČESKÉM PRÁVU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	
	NA PŘELOMU LET 2009/2010 (M. DAMOHORSKÝ)	24
	NAŠE ČINNOST	
	NOVÁ ZÁCHRANNÁ STANICE U VLAŠIMI (K. KŘÍŽ, P. PEŠOUT)	25
	STALO SE	26

VÁŽENÍ PŘÁTELÉ!

Krása našeho domova je název našeho časopisu, ale také nejstručnější shrnutí smyslu ochrany přírody a památek. Krása našeho domova slaví deset let své novodobé existence.

Myšlenka na obnovení tohoto časopisu vznikala v době, kdy se Český svaz ochránců přírody intenzivně měnil. Hlavním impulsem k jeho vzniku byl rozvoj členské základny a zkvalitnění práce se členy. Nový

členský časopis měl doplnit aktuální zprávy v podobě Depeší o zajímavé a čtivé články, které by představovaly různé stránky práce Svazu a jeho cíle – tedy zachování a rozmnožení krás našeho domova. A hlavně – chtěl zprostředkovat informace všem členům Svazu (Depeše byly vždy spíše „pro funkcionáře“). Svým názvem i obsahem chtěl navázat na slavný časopis, který až do roku 1951 vydávalo ústředí první masové ochranné organizace na našem území – Svazu okrašlovacího a ochranného.

Po deseti letech existence časopisu by se slušelo poděkovat těm, kteří se o jeho vznik zasloužili. Byli to pánové Petr Dolejský, Pavel Pešout, Petr Stýblo, a je mi ctí, že jsem mohl být také při tom. Děk samozřejmě patří i redakční radě, která se od počátku v podstatě nezměnila, a redaktorovi Honzovi Moravcovi.

Deset let je pro časopis pěkný věk. První krůčky už má bezpečně za sebou a prokázal svou životaschopnost. Teď mu zbývá popřát hodně spokojených čtenářů do dalších deseti let. ☺

Ladislav Ptáček
člen redakční rady KND

Ladislav Ptáček

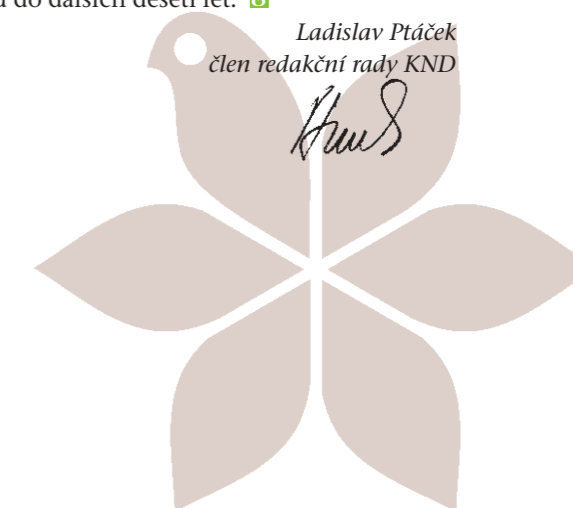

FOTO NA OBÁLCE JAN MORAVEC /Suchopýr na Střelenské louce

Krása našeho domova
časopis Českého svazu ochránců přírody

První číslo Krásy našeho domova vyšlo v roce 1904.
Po padesátileté odmlce bylo jeho vydávání obnoveno v roce 2001.

Jaro/léto 2010 – ročník 10. (52.)

Vychází dvakrát ročně. Cena 40 Kč, pro členy ČSOP zdarma.
Předplatné 80 Kč za rok – objednávky přijímá redakce.

Vydavatel: © Ústřední výkonná rada ČSOP

Adresa redakce: ČSOP – redakce KND
Michelská 5, 140 00 Praha 4
telefon: 222 516 115, 222 511 494
e-mail: knd@csop.cz
web: http://knd.csop.cz

Redakční práce: Jan Moravec

Grafická úprava: Jana Štěpánová

Korektury: Stanislava Bartošová

Redakční rada: Libor Ambrozek, Pavel Bureš, Martin Dušek,
Jan Eichler, Jan W. Jongepier, Pavel Pešout, Ladislav Ptáček,
Bohumil Reš, Petr Stýblo, Dalibor Zachoval (předseda),
Václav Záruba

Tisk: REPROPRINT Praha

Uzávěrka tohoto čísla: 20. 5. 2010

Příspěvky do příštího čísla zasílejte na adresu redakce
do 31. 8. 2010.

Inzerce přijímá redakce.

Za pravdivost, věcnou správnost a původnost příspěvků
odpovídá autor. Redakce si vyhrazuje právo příspěvků krátiť
a stylisticky upravovat. Nevyžádané rukopisy a obrazový materiál
se nevracejí. Příspěvky jsou publikovány bez nároku na honorář.

ISSN 1213-5488

evidenční číslo MK ČR: E 12567

Čestná rada ČSOP: PhDr. Petr Dolejský, Doc. RNDr. Karel Hudec, DrSc., prof. Ing. Jan Jeník, CSc., Dr. Constantin Kinský, Čestmír Klos, RNDr. Jiří Kulich, RNDr. Jan Květ, CSc., RNDr. Ladislav Miko, Ph.D., JUDr. Slavomír Mlčoch, prof. RNDr. Bedřich Moldan, CSc., Zuzana Norisová, Ing. Jiří Oliva, RNDr. František Pelc, Ing. Pavel Pešout, PhDr. Přemek Podlaha, Stanislav Rampas, RNDr. Jitka Seitlová, Ing. Jaroslav Ungerman, CSc., Ing. František Urban

Není rak jako rak

TEXT ANTONÍN KOUBA, PAVEL KOZÁK

Bylo nebylo za devatero horami a devatero řekami jedno království. To království leželo v samém srdci Evropy a všem se v něm velmi dařilo. Lidé spolu v dobrém vycházeli a vážili si své Matičky Země. Brali si z darů přírody, ale vždy jen tolik, kolik skutečně potřebovali. Pole vydávala bohatou úrodu, lesy voněly v teplých letních dnech sladkými plody. Říčky byly plné ryb a potoky se od samotných pramenů hemžily raky říčními a kamenáči. Nikdo již přesně neví, kdy a jak, ale tento svět se v mnohém změnil.

Původní raci v ohrožení

Všudypřítomné populace raků začala kosit neznámá choroba, mezi lidmi nazývaná jako račí mor. Stejně neblahým způsobem dopadli i nově vysazovaní raci bahenní, u nichž se doufalo v jejich vyšší odolnost. Až později se zjistilo, že přenašeči tohoto onemocnění jsou do Evropy dovezení severoameričtí raci, kteří jsou vůči tomuto onemocnění značně odolní. Těmito novými druhy byli především rak pruhovaný a rak signální. Navzdory relativně malé velikosti prvně jmenovaného nepůvodního druhu se ukázala jeho ráčata jako velmi rychle rostoucí. Totéž platilo i o ráčatech raka signálního. Oba nepůvodní druhy se navíc vyznačovaly časnějším dosažením pohlavní dospělosti, značnou plodností, kratší dobou embryonálního vývoje, vyšší aktivitou a agresivitou, stejně jako schopností rychlé migrace ve vodních tocích. Tím byli tiito raci nejen přenašeči račího moru, ale i významnými konkurenty původních druhů.

Lidé, kteří byli ve své době považováni za moudré a mocné, se navíc rozhodli, že je nezbytné zkrotit sílu přírody a okolní svět si upravit podle svých vlastních představ. Vodní toky byly spoutány do betonových koryt, meandry potoků i řek se staly spolu s přílehlými údolními nivami místem bytové zástavby a tvorby průmyslových zón. Louky, meze i mokřady byly takzvaně meliorovány a rychle se měnily ve velkoplošné stepi vhodné pro pěstování obilovin. Průmyslová hnojiva a pesticidy zvyšovaly tolik žádaný hektarový výnos. Továrny chrlily mnoho výrobků, ale také otravovaly vodu, vzduch i půdu. V této době nebyl čas na braní ohledů, ani na dlouhé přemýšlení o možných dopadech této činnosti. Pokroku se jednoduše nesmělo bránit. A co na to řeky? Řeky tekly dále, ale voda byla mrtvá – prostá pestrosti života, kterou oplývala ještě před nedávnem a která byla až příliš dlouho považována za samozřejmou.

Cože je na tomto příběhu tak smutné? To, že se nejedná pouze o pohádku, ale o realitu České republiky i zbytku Evropy (ale i mnoha dalších míst na světě). Například v podmínkách Velké Británie se odhaduje, že při současném trendu úbytku populací evropského raka Austropotamobius pallipes dojde k vymizení tohoto druhu v následujících třiceti letech a rozšíření amerického raka signálního se zdvojnásobí do 15 let. Ještě dramatičtější situace je ve Švédsku, jehož řeky a jezera vždy oplývaly početnými populacemi raků říčních. V prů-

Nahore: Mezi akvaristy oblíbený rak červený – únik tohoto druhu do volné přírody by byl fatální nejen pro naše původní druhy raků, ale i pro celé vodní ekosystémy.
Vlevo: Samec raka kamenáče – náš neohroženější račí druh.
Dole: Samec raka bahenního – ohrožený druh.

FOTO NA STR. 2-4: ARCHIV AUTORŮ

běhu posledních osmi let zde byla ztracena polovina lokalit s tímto druhem a v současnosti se vyskytuje pouze na jednom tisíci lokalit. Rak signální je však již přítomný na čtyřnásobném počtu míst.

Reintrodukce raků – pro a proti

Na území naší vlasti sice není tato situace až natolik tragická, ale původní raci z naprosté většiny lokalit vymizeli z důvodu výskytu račího moru, často právě v kombinaci s výskytem raka pruhovaného nebo signálního. Je také pravdou, že se kvalita vody v našich tocích a nádržích v průběhu posledních let na celé řadě míst značně zlepšila a zpravidla odpovídá existenčním nárokům původních druhů raků, ale slabé zbytkové populace nejsou schopné tyto lokality opětovně kolonizovat. Velmi často zde byly navíc račí populace zlikvidovány totálně. V těchto případech samozřejmě nelze očekávat jejich znovuosídlení a nabízí se tak jejich osazení původními raky ze zdrojových lokalit s dostatečně početnými populacemi, které se vyskytují v rámci povodí tomuto místu co možná nejbližší. Vhodným způsobem může také být umělá inkubace vajíček a následný odchov ráčat ze zdrojové lokality, následovaný vysazením této násady do vhodného, předem vytipovaného vodního toku či nádrže. Takovéto aktivity vždy musejí být kladně podpořeny stanoviskem příslušných orgánů státní správy a měly by být konzultovány s odborníky v této oblasti. Je však nutné podotknout, že těmto činnostem není ze strany státní správy především v posledních letech příliš přáno.

Přestože diskuze o managementu ochrany původních druhů raků trvá již několik let, existuje na řešení celé problematiky hned několik názorů. Raci jsou pak v důsledku jakýmsi „horkým bramborem“ a kompetentní úředníci, majitelé a správci vodních toků a nádrží, ale ani aktivní ochránci přírody a další nemají jasno v tom, jaký postoj k celé problematice zaujmout. V zásadě existují dva základní názorové proudy na způsob ochrany našich raků. Ačkoliv se jedná o problematiku relativně komplikovanou a není možné zde do detailů popsat všechny argumenty, pokusil bych se o jisté, věřím, že příliš nezkreslující definování obou.

Dole: Partenogeneticky se rozmnožující rak mramorovaný – druh s vysokým invazivním potenciálem, stejně jako rak červený je přenašečem račího moru.
Vpravo rak signální – další nebezpečný severoamerický druh.

Program „Rak“

Program ČSOP „Rak“ vnikl v roce 1986. Koncem 90. let se stal jedním z pilířů nově konstituovaného Národního programu ČSOP Ochrana biodiverzity, a je tak po Formice druhým nejstarším dodnes fungujícím programem Svazu. Odborným garantem a neúnavným propagátorem programu je po celou dobu jeho existence RNDr. Miloš Holzer.

První přístup je založen především na pravidelném dlouhodobém monitorování račích populací s cílem nalézt trend ve vývoji jejich počtu a struktury. Nalézt negativní faktory ovlivňující tyto populace a ty v rámci dostupných právních prostředků maximálně eliminovat. Toto pojetí je samozřejmě správné a nelze s ním nesouhlasit. Otázka však je, zda je toto počínání dostatečné. Pokud se podíváme za hranice, zjistíme, že takovéto přístupy opravdu nevedou ke kýženému výsledku. Snaha o ochranu populací původních raků i v kombinaci s masivním odchytům či vytrávením nepůvodních druhů pomocí biocidů nevedla ke zvrácení trendu vymírání původních a invazivnímu šíření nepůvodních druhů raků. Je pravdou, že vlastní zkušenosti jsou vždy velmi cenné. Proč se ale nepoučít z chyb druhých?

Druhý způsob pojetí managementu ochrany se principiálně ztotožňuje s výše nastíněnou koncepcí, přistupuje však aktivně k zakládání nových či posilování stávajících populací raků. V našich podmínkách se takřka výhradně jedná o populace raka říčního. Tomuto vysazování se především v minulosti věnovali také členové ČSOP v rámci „Akce rak“. Tento přístup, ačkoliv je v plné shodě se současnými evropskými trendy ochrany původních raků, je v našich podmínkách v určitém střetu především se zastánci prvního názorového proudu, kteří se bojí o ztrátu vnitrodruhové genetické variability, o které však stále ještě mnoho nevíme. Na druhou stranu je argumentováno tím, že genetická variabilita na tak zoogeograficky malém území nemůže být příliš významná. Navíc se s raky říčními čile obchodovalo po celý středověk a značnou část novověku. K míchání populací tedy historicky již docházelo. Další obavou je například také to, že nekoordinované masové vysazování by mohlo zapříčinit další rozšiřování račího moru.

Nahoře: Jedinci raka říčního s normálním a méně běžným modrým zbarvením při záchranném transferu.

Dole: Invazivně se šířící rak pruhovaný – významný přenašeč račího moru.

Stojíme tedy před nelehkou otázkou. Víme, že většina populace původních raků je pouze zbytková a značně izolovaná. Takovéto populace jsou velmi náchylné vůči možnému vyhubnutí. Měli bychom se tedy podle určitého konceptu pokusit zakládat či posilovat populace raka říčního, a tím se snažit zajistit jeho dlouhodobé přežití, nebo vývoj situace pouze monitorovat? Je zřejmé, že ani masivní vysazování původních raků není všelék a jako takové současnou situaci neřeší. Stejně tak pouhý monitoring tohoto neutěšeného stavu jeho průběh nezmění.

Jak rakům pomoci?

Navzdory určitým názorovým odlišnostem bychom se měli zaměřit především na to, co je oběma koncepcím společné a v důsledku také nejvíce prospěšné pro naše raky. Nezbytným předpokladem jakýchkoliv opatření je mapování výskytu jak původních, tak nepůvodních druhů raků. V mapování raků

byli členové ČSOP vždy spolehliví a aktivní – ať se jednalo o „Akci rak“ či velké mapování AOPK ČR v letech 2004 – 2005. Rovněž by bylo vhodné likvidovat lokální populace amerických raků, zcela účinná a efektivní metoda pro realizaci tohoto opatření však bohužel neexistuje, a tak zbývá jen trpce konstatovat, že lokality osídlené nepůvodními raky jsou pro budoucnost prakticky ztraceny. Mělo by být dbáno na kvalitu životního prostředí na lokalitách s výskytem původních raků (podpora koncepčních a racionálních revitalizací, dodržování limitů znečištění atd.). Ačkoliv by pro řadu původních populací bylo vhodné umožnit jejich šíření po tocích jejich zprůchodněním, není negativní vliv příčných překážek v našich tocích až tak jednoznačný. Často kritizované jezy a jiné vodní stupně sice omezují migrační prostupnost živočichů vodotečí, jako takové však tvoří bariéry, zpomalující invazivní protiproudové šíření amerických raků, čímž chrání původní raky v horních částech povodí.

Za nejdůležitější bod ochrany raků však můžeme dozajista označit osvětu. Obeznamenosť lidí se stavem a důležitostí raků původních, stejně jako s negativními jevy plynoucími z rozšiřování nepůvodních druhů, je a bude tím rozhodujícím faktorem, který určí, zda si naši potomci budou moci prohlédnout raky ve volné přírodě, nebo jen v knihách a u muzejních vitrin s poznámkou „VYHYNULÝ“. A je to právě vzdělávání, obzvláště těch nejmenších, kde spatřujeme velikou příležitost a výzvu pro organizace, jako je ČSOP. Jednotlivci, jemuž není ochrana přírody lhostejná, může jen těžko ovlivnit to, jakou cestou managementu ochrany se rozhodne jít naše státní správa. Lidé by však měli vědět, že američtí raci jsou nebezpeční, a to nejen kvůli tomu, že přenášejí račí mor. Více občanů by mělo znát alespoň základní rozlišovací znaky mezi jednotlivými druhy raků, protože není beznadějnější podívané, než když lidé v nejlepší přesvědčení zachraňují a přemisťují umírající raky z vysychajícího potoka či rybníka. To, že se jednalo o raky pruhované či signální se dozví až příliš pozdě, pokud vůbec. Takovýchto případů, kdy jsme nenávrtně přišli o celá povodí, již bylo a stále je mnoho. Velké pozornosti je také potřeba věnovat otázkám chovu akvariálních druhů raků. Mezi chovateli velice oblíbené a rozšířené druhy, jako je severoamerický (a tedy mor přenášející) rak červený a rak mramorovaný nejsou v rukou obeznamovaného chovatele závažným nebezpečím pro naši račí faunu. Lhostejný a nezodpovědný chovatel však neváhá takového raka vysadit do volné přírody poté, co mu jeho miláček zkonzumoval všechny rybičky i rostliny v akváriu. Přitom by únik těchto druhů do volné přírody byl v pravém slova smyslu ekologickou katastrofou. Toto nebezpečí je třeba mít na zřeteli především v případě raka mramorovaného. Jedná se totiž o partenogeneticky se rozmnožující druh a k založení úspěšné, invazně se šířící populace postačuje vysazení pouze jediné samice!

Již dnes, ne zítra, se musíme rozhodnout, zda této podívané budeme jen mlčky a neaktivně přihlížet, nebo se pokusíme prolomit vsudypřítomnou lidskou lhostejnost a uděláme něco dobrého pro naši přírodu. My věříme, že ještě není vše ztraceno. ☒

Autoři jsou pracovníky Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Fakulty rybářství a ochrany vod. P. Kozák je členem oborové rady „bezobratlí“ programu ČSOP Ochrana biodiverzity. Kontakt – e-mail: kozak@vurh.jcu.cz

FOTO: JAN MORAVEC

Alespoň v krátkosti bychom vám chtěli představit louku v Košťanech – Střelné, která se nachází jen pár kilometrů od Teplic v Čechách.

Louka má rozlohu jen necelých 1,5 hektaru, ale svým významem patří mezi skvosty Ústeckého kraje, neboť podobně zachovalých luk bychom na úpatí Krušných hor napočítali na prstech jedné ruky. Jako nejvzácnější ze zdejších rostlin se jeví bařička bahenní – jde o jednu z mála jejích lokalit v celém kraji. Dalšími vzácnostmi jsou nenápadná kapradina jazyk hadí (či též hadilka obecná), ostřice odchýlná, koromáč olešníkovaný, kozlík dvoudomý či orchidej prstnatec májový. Z živočichů zde byla viděna při sečení v loňském roce mimo jiné ještěrka živorodá, ještěrka obecná, zmije obecná, slepýš křehký, ropucha obecná a modrásek bahenní. Podrobný průzkum obratlovců této lokality probíhá v letošním roce.

Trochu historie

Původně se jednalo o rozsáhlé louky, mající desítky hektarů. Bohužel v mi-

Střelenská louka Místem pro přírodu

TEXT JIŘÍ ROUS

nulém století byly narušeny výstavbou silnice, „zušlechtěním“ k vyšším výnosům biomasy a také částečným rozoráním. V posledních letech je dílo dokonáno rozsáhlou a živelnou výstavbou rodinných domů.

Jak je možné, že se vůbec ten malý skvost s bohatstvím bylin a travin, ale i zástupců bezobratlých a drobných obratlovců, zachoval do dnešních dnů? Naštěstí se původní majitelé o louku až téměř do konce 20. století starali; z větší části ji pravidelně kosili, z menší spásali kravou, ovce a kozou. Poté, co přestali chovat větší zvířata a nakonec i králíky a majitelé několika koní v okolí o sečení neprojevovali zájem, neb krmení včetně sena raději nakupují, kosili ještě několik let louku za částečnou úplatu z rozpočtů OŽP okresního a krajského úřadu. V následujících letech se o louku po domluvě s majiteli staraly najaté osoby či firmy, v letech 2005–7 větší část louky kosila ZO ČSOP Hasina, a jelikož těžiště její činnosti je odtud přeci jen poněkud vzdálené, v roce 2008 převzal péči o tuto lokalitu náš pozemkový spolek.

Současnost a budoucnost

Jelikož riziko tlaků na zástavbu bylo u pozemků, ležících takřka uprostřed vesnice, znač-

né, rozhodli jsme se lokalitu v rámci kampaně Místo pro přírodu vykoupit. To se podařilo v loňském roce.

V těchto dnech jsme prokopávali zanesený silniční příkop, do kterého majitelé přilehlých rodinných domků vypouštějí odpadní vody, aby se tyto ne-roztékaly dále do louky. Čeká nás postupné sečení podle harmonogramu konzultovaného se zástupci kraje, který na péči o Střelenskou louku finančně přispívá.

Místo pro přírodu

Kampaň Místo pro přírodu úspěšně pokračuje. V uplynulých měsících bylo vykoupeno dalších 2,4 ha na Lipínách a 0,2 ha na Vlčím hrdle. V současné době se těžiště zájmu soustřeďuje na akutně ohroženou bývalou cihelnu Chmeliště na Kutnohorsku, na jejíž záchranu potřebujeme sehnat za necelý rok 259 000 Kč. Přispět můžete na konto kampaně 9999922/0800 pod specifickým symbolem 110. Bližší informace naleznete na www.mistoproprirodu.cz a na stránkách kampaně na Facebooku.

Podél silnice, lemující louku ze dvou stran, plánujeme provedení dřevěných ohradníků. Rádi bychom zde osadili informační tabuli a vyhloubili několik drobných mělkých tůňek.

Jako velký problém do budoucna očekáváme ztrátu mělkých podzemních vod vlivem živelné výstavby rodinných domků v okolí. Proto uvažujeme, zda by nebylo účelné dohodnout se s majiteli těchto domků na malé méně kvalitní ploše louky zachytit odpadní vody v kořenové ČOV a vyčištěné je kontrolovaně vypouštět přes vsakování opět do louky. ☒

Autor je předsedou ČSOP Fergunna Teplice. Kontakt – e-mail: jrous@terendesign.cz

FOTO: PATRIK SLÁMA

Početnost populace a zimování čápů bílých

Čáp bílý je jedním z nejpobulárnějších a nejsledovanějších ptáků. Je to dáno nejenom jeho vzhledem, ale také tím, že si svá hnízda staví v bezprostřední blízkosti lidských domovů.

Podílí se na tom i role, která mu byla přisuzována ve vztahu k člověku. Týká se to nejenom „nošení“ dětí, ale i známé pranostiky „Na svatého Řehoře čáp letí přes moře...“, čápů jako důležitých součástí heraldiky, obrazů a kreseb našich známých malířů, grafiků atd. Čáp bílý se zkrátka těší mezi lidmi velké oblibě.

Čápi u nás a v Evropě

Ve druhé polovině 20. století došlo zejména v evropské přírodě a krajinně k rozsáhlým změnám, které měly většinou negativní vliv na všechny organismy, tedy i na čápy. V posledních desetiletích nastal nápadný úbytek početnosti čápů bílých a došlo k zmenšování oblasti jeho rozšíření. Čápi zmizeli zejména ze západní Evropy. Ve Švýcarsku zanikla původní, divoce žijící populace v roce 1949 (introdukovaná švýcarská populace měla v roce 1987 187 párů), ve Švédsku hnízdili čápi naposledy v roce 1954, v Belgii v roce 1985. Ve Francii hnízdilo v roce 1973 jen 10 párů čápů bílých, v Nizozemsku v roce 1974 8 párů, v Dánsku v roce 1984 19 párů (z Britských ostrovů pochází jediná zpráva o hnízdění z roku 1416).

Zimování čápů

Zimoviště našich čápů bílých leží ve východní, v malé míře v západní a hlavně v jižní Africe. Ptáci z Čech, zejména z jejich západní poloviny, táhnou do zimoviště jihozápadním směrem přes Španělsko a Maroko, jihovýchodní čápi kromě toho i jihovýchodním směrem, tj. přes Bospor a Malou Asii. Moravská a zejména slovenská populace táhne výhradně tímto jihovýchod-

ním směrem. Odlet do zimoviště nastává koncem srpna a začátkem září. Občas se stane, že některý dospělý jedinec neodlétne a snaží se u nás přezimovat. Dříve to byli patrně handicapovaní ptáci, v posledních letech se však objevuje stále více případů zimování zcela zdravých jedinců (patrně to též souvisí s globálním oteplováním planety Země).

Ze starších dat jsou to: 15. 2. 1983 pozoroval Vosátka 1 exemplář čápa bílého u Nových Hradů (okres České Budějovice), v roce 1990 zimoval 1 exemplář u Kolína (K. Šťastný), 22. 12. 1994 viděl O. Kankrlík 1 exemplář u Horní Pěny (okres Jindřichův Hradec), na Borském rybníku (okres Český Krumlov) zjistil Vosátka 1 exemplář 15. 12. 1995. Již pátým rokem zimují čápi v Horažďovicích, okr. Klatovy (L. Schröpfer). Jiní dva čápi (pár?) se zdržovali

TEXT STANISLAV CHVAPIL

ním směrem. Odlet do zimoviště nastává koncem srpna a začátkem září.

Občas se stane, že některý dospělý jedinec neodlétne a snaží se u nás přezimovat. Dříve to byli patrně handicapovaní ptáci, v posledních letech se však objevuje stále více případů zimování zcela zdravých jedinců (patrně to též souvisí s globálním oteplováním planety Země).

Ze starších dat jsou to: 15. 2. 1983 pozoroval Vosátka 1 exemplář čápa bílého u Nových Hradů (okres České Budějovice), v roce 1990 zimoval 1 exemplář u Kolína (K. Šťastný), 22. 12. 1994 viděl O. Kankrlík 1 exemplář u Horní Pěny (okres Jindřichův Hradec), na Borském rybníku (okres Český Krumlov) zjistil Vosátka 1 exemplář 15. 12. 1995.

Již pátým rokem zimují čápi v Horažďovicích, okr. Klatovy (L. Schröpfer). Jiní dva čápi (pár?) se zdržovali

FOTO: STANISLAV CHVAPIL

přes zimu 2008/2009 v prostoru Spálené Poříčí – Nezvěstice – Žákava – Blovice, okr. Plzeň-jih (K. Makoň). Další čáp byl pozorován v zimě 2008/2009 mezi obcemi Dobřany – Chlumčany – Přestavky, okr. Plzeň-jih. Snad ten samý jedinec byl pozorován také v prostoru velké skládky Vysoká u Dobřan, zde by to však teoreticky mohl být i pták z Blovice u Spáleného Poříčí. Další samotný čáp bílý byl pozorován přes zimu 2008/2009 v Horšovském Týně, okr. Domažlice (K. Makoň, L. Schröpfer). Nejsou žádné zprávy o úhynech těchto ptáků v průběhu zimy, i když ta byla v sezóně 2008/2009 relativně dlouhá a tuhá.

V zimě 2009/2010 se kromě již zmíněného páru v Horažďovicích a dále podrobněji popsaného páru v Blšanech na Podbořansku (byl dosti krotký a nechával se krmit od místních občanů), dalšího zimujícího čápa hlásil L. Schröpfer z Tachovska.

Čápi v Blatné

Velmi zajímavé a mediálně známé je víceleté zimování páru čápů bílých v Blatné, okres Strakonice, 439 m n. m. Čápi hnízdo je v Blatné již několik desítek let na komíně bývalého pivovaru. V roce 2005 tam zahnízdil čáp pár, kde samice byla kroužkována jako mládě na hnízdě v roce 2003 v Gerhardshofen Mittelranken v Německu. Vyvedena zde byla 2 mláďata. Samička tedy úspěšně hnízdila již ve věku dvou let! Čápi z regionu odlétli koncem srpna.

V roce 2006 přilétli do Blatné oba dospělí čápi najednou 29. března. Samička stejná jako v minulém roce, sa-

meček však jiný, se zeleným kroužkem na pravé noze nad běhákem. Napříč kroužku byla jen písmena PR, dvakrát. Původ tohoto čápa není dosud plně objasněn, patrně byl kroužkován chovatelsko-ornitologickou organizací Bezirksstelle für Naturschutz z Karlsruhe v Německu. Toho roku byla vyvedena a kroužkována 2 mláďata. Čápice zůstala na hnízdišti velmi dlouho, minimálně do konce listopadu 2006. Sameček Blatnou na zimu vůbec neopustil a úspěšně přezimoval.

V roce 2007 se samice vrátila do Blatné již 9. března a týž den se oba partneři hned pářili. V tomto roce byla vyvedena 4 mláďata, která již 15. června létala. Přes zimní období 2007/2008 zůstali v Blatné oba dospělí ptáci a úspěšně přezimovali.

V roce 2008 bylo první páření čápů pozorováno 3. března a následně pak denně celý jeden týden. 2. června 2008 byla na hnízdě kroužkována 3 velmi vyspělá mláďata. Ta v posledním týdnu června již létala a lokalitu opustila 8. srpna. Dospělý pár zase Blatnou neopustil a úspěšně přezimoval, přestože v regionu byly čtyři dny mrazy -14 °C. Ptáci lovili potravu v nezamrzlém toku říčky Lomnice a byli přikrmováni na místních sádkách kousky rybiho masa.

V časném předjaří 2009 bylo hnízdo s povolením příslušných orgánů ochrany přírody sníženo a upraveno. 25. února se oba čápi poprvé pářili! Následně potom střídavě téměř celý měsíc. Trvale seděli na vejcích od 28. března. Údaje na kroužcích obou dospělců byly opět několikrát kontrolovány. 2. června byla v hnízdě kroužkována 2 mláďata. Ta z lokality odlétla

v první polovině srpna. Dospělí čápi zase neodlétli a úspěšně přezimovali. Přežili i mráz v noci z 26. na 27. ledna 2010, kdy teplota klesla k minus 26 °C! Přikrmovali je na sádkách.

Oba čápi tedy již v Blatné přezimovali třetí sezónu, sameček dokonce čtvrtou.

Děkujeme za každou informaci!

Tento nesmírně zajímavý fenomén je nutno sledovat. Zjišťovat, čím se zimující čápi živí, jak se chovají při dlouhotrvajících mrazech a sněhové pokrývce. Vyzýváme proto všechny členy Českého svazu ochránců přírody, aby zjištěné zimování čápů bílých oznámili e-mailem na ciconia.roudnice@centrum.cz, nebo poštou na adresu ZO ČSOP Ciconia, 413 01 Roudnice nad Labem, Máchova 1309. Děkujeme předem. ☺

Autor je odborným garantem programu ČSOP „Rod Ciconia a ostatní brodiví“.

FOTO: STANISLAV CHVAPIL

Ten problém sice není nijak nový, ale zdá se, že v poslední době případů narážů ptáků do skleněných stěn rychle přibývá. Myslím, že se shodneme na tom, že to nebude tím, že by přibývalo ptáků.

Stejně, jako stále více zvířát končí své životy na silnicích v důsledku houstnoucí dopravy, stále více ptáků umírá na skleněných stěnách prostě proto, že takové stěny rostou jako houby po dešti. Přitom, narozdíl od boomu autodopravy, je tento problém řešitelný.

Proč ptáci do skel narážejí?

Jde v zásadě o dva důvody. Ptáci sklo nevidí, protože je čiré a ptáci vidí jen prostor za ním, nebo se naopak sklo zrcadlí a ptáci v něm vidí prostor za sebou. V obou případech letící pták vráží do pro něj neviditelné překážky. Zda přežije, už pak záleží jen na rychlosti a směru, jakým do skla narazí, a z jaké výšky pak dopadne na zem. Pokud pták například v plné rychlosti prchá před dravcem, bývá po kolmém nárazu na

FOTO: PETR N. STÝBLO

Skleněné překážky zabíjejí ptáky

TEXT PETR STÝBLO

místě mrtvý – nejen on, ale i dravec (zejména krahujec), který ho honil.

Čirá skla bývají velmi často na nejrůznějších verandách, zahradních altánech, sklenících, koridorech mezi budovami, ale také telefonních budkách, zastávkách autobusů či různých, většinou protihlukových stěnách. Zrcadlí se skla jsou většinou ozdobou městských výškových budov, ale zejména v poslední době přibývají i zrcadlíci se okna obyčejných rodinných domků. Efekt zrcadlení u oken je zvýšen i pokovením vnitřních skel, které se provádí pro zlepšení tepelné izolačních vlastností oken.

Čirá skla jsou pro ptáky jednoznačně nebezpečnější než zrcadlíci se plochy. Ptáci do nich vrážejí častěji a větší rychlostí. Zrcadlíci se stěn je ale mnohem více co do počtu i do celkové plochy, takže se jim zejména ve městech lze hůře vyhnout. Za horší viditelnosti, zejména za úsvitu či při podzimních mlhách jsou některé sklem obložené pražské domy stojící poblíž

Vltavy smrtící pastí pro celá hejna migrujících ptáků. Vždyť například i k budově bývalého Federálního shromáždění (doneslá Svobodné Evropy a nyní Národního muzea) stojící na rohu Václavského náměstí, která na první náš pohled snad ani nemůže být ptákům příliš nebezpečná (tmavé, skoro černé sklo rozdělené na menší pole), nás během několika let volali už dvakrát pro sluky lesní (!), které se usmrtily o její skleněné plochy. Vzhledem k tomu, kolik sluk se uprostřed Prahy vyskytuje, bude lepší v tomto případě tento údaj radši statisticky nevyhodnocovat...

Jak nebezpečnost skleněných stěn eliminovat?

Stávající skleněné pasti určitě lze proti narážům ptáků více či méně zabezpečit. Principem každého zabezpečení je upozornit letícího ptáka na to, že před sebou nemá volný prostor, nýbrž překážku. Jednodušší je to v případě čirých průhledných stěn, mnohem složitější jsou stěny zrcadlové. Nejjednodušší řešení je mít skla

FOTO: PATRIK SLÁMA

Čiré skleněné stěny jsou smrtící pastí. Kvůli zabité během jediného dne o prosklené sídlo jedné z velkých pražských firem.

špinavá, nicméně chápu, že se vám takové řešení nebude zamlouvat. Ale třeba u zahradních skleníků je i takové řešení do určité míry přijatelné, ne? Módním a asi nejen českým řešením je nalepování siluet dravců na skleněné překážky. Samolepka ve tvaru plachtícího či útočícího dravce prý odstraší jeho potenciální kořist. Je to nesmysl. Ona ta kořist se totiž zas až tolik necho-

vá tak, jak by si výrobce samolepek přál. Silueta jako odstrašení by možná fungovala, kdyby se zjevila na obloze a pták ji viděl nad sebou nebo, ještě lépe, kdyby se pohybovala. Pokud však pták vidí siluetu dravce před sebou, pak ho pravděpodobně jen upozorní na to, že před ním něco je a odstraší ho asi úplně stejně jako silueta Kačera Donalda či Křemílka a Vochoomůrky, jiný efekt mít nebude. Nicméně, právě toto je asi jediné řešení. Umístíte na čiré či zrcadlíci se sklo cokoli, co ptáka co nejnápadněji upozorní, že je před ním dravec, ale nejlépe, když bude oranžovobílečerně proužkovaná. Zabíjí-li se vám ptáci v průhledu, dejte ke sklu třeba květiny, vitráž či si nechte od dětí barvy na sklo udělat pěkný obrázek. Na zrcadlíci se plochy platí rovněž takový obrázek či samolepka. Bude-li uvnitř, musí být co nejsvětlejší, ale u zrcadlů je samozřejmě nejlepší umístit takové upozornění na sklo zvenku. Čím větší skleněná plocha, tím více takových upozornění je nutné přidat. Fantazii se meze nekladou. Když zapojíte tu dětskou, uděláte jediné dobře.

Před vylepením plakátů se o toto okno ekocentra zabili 3 kosi černí. Ptáci napajedly umístěné blízko okna není pro ptáky nebezpečné. O zrcadlíci se okno se však může zabít dravec, který na ptáky zaútočí.

FOTO: PETR N. STÝBLO

FOTO: PETR N. STÝBLO

ZVÍŘE V nouzi

Do záchranných stanic Národní sítě se dostalo po narázech do skel v loňském roce více jak 370 ptáků, což je samozřejmě jen nepatrný zlomek případů, protože většina je ihned po nárazu mrtvá a o další se nikdo nepostaral, ať již z nevědomosti či ze strachu z problémů. I z těchto následně přes polovinu uhynulo, zachránit se podařilo pouhých 159 ptáků!

Podpořit záchranné stanice můžete zasláním svého daru na konto 33553322/0800. Vaše dary pomohou zajistit zvířecím pacientům stravu a ošetření. Bližší informace získáte na www.zvirevnouzi.cz

Myslete také na to, že byste neměli ptáky lákat do míst, kde jim hrozí skleněné nebezpečí. Krmítka či napajedly umísťujte na své zahrady vždy s rozmyslem. Čím větší je skleněná plocha, tím dále od ní byste měli ptáky lákat. Stává se totiž velmi často, že na takových místech na ptáky zaútočí dravec. Při útoku dravce shora se ptáci reflexivně rozprchnou do všech stran. Je-li

Živá zahrada

Projekt ČSOP Živá zahrada si klade za cíl motivovat veřejnost k úpravám svých zahrad tak, aby byly přívětivé pro život volně žijících živočichů. Prostřednictvím Živé zahrady se tak alespoň částečně vrací příroda zpět do blízkosti člověka.

Živá zahrada má formu soutěže, při níž probíhá dvakrát ročně (květen a prosinec) v předem stanovených dnech pozorování toho, co na našich zahradách žije. Každý si tak může porovnat, jak si na tom ta jeho zahrada v „živosti“ v porovnání s ostatními stojí.

Živá zahrada zároveň přináší řadu návodů a tipů, jak své zahrady průběžně „vylepšovat“, co na nich dělat a co naopak nedělat.

Více informací naleznete na www.zivazahrada.cz.

FOTO: PETR N. STYBLO

někde poblíž skleněná plocha, zabijí se o ni. Máte-li krmítko přímo na okně, pak se naopak nic neděje, pták do skla nevrzají, a když, tak v nepatrné rychlosti. Na druhou stranu ale dáváte větší šanci dravci tím, že omezíte směry, kterými může pták přchnout...

Co s cizím majetkem, když ptáky ohrožuje?

Znám v Praze pána, který má před plotem prosklenou telefonní budku. Je umístěna nějak hodně nevhodně, takže se o ni zabijí nezvykle velké množství ptáků. Pán to řeší tak, že na sklo budky vylepuje obrázky, plakáty, prostě cokoliv. Jenže správce té budky má povinnost budku udržovat čistou a sklo čiré. Takže k té budce neustále vyjíždějí jeho zaměstnanci, strhávají nelegální výlep a pucují sklo. Jen odjedou, pán, který má naštěstí dost času, vyjde ven a budku znovu proti nárazům ptáků „zabezpečí“. Toto sice je řešení, ale není to moc dobré řešení. Víte-li o (jakémkoliv) objektu, na kterém dochází k nadměrnému úhynu ptáků, zkuste to řešit systematicky. Vezměte foťák a co nejpodrobněji takové případy zdokumentujte, nemáte-li foťák, vezměte si alespoň svědky. (Tedy mnohde v Praze je problém, že ochranky oněch skleněných budov mají příkaz všechny důkazy – mrtvolky ptáků – ihned likvidovat.) Potom, pokud je to možné, začněte u majitele. Budete se možná divit, ale většinou se na nějakém řešení dohodnete. No, a když ne, napište podnět orgánu ochrany přírody nebo rovnou

Výhodou obrázků barvami na sklo je, že lze kdykoliv lehce přemístit či vyměnit za jiné. Navíc, jejich výroba děti baví. Na zrcadlících se plochách musí být obrázky vytvořené barvami na sklo nalepené zvenku a měly by být co nejkontrastnější.

stížnost na ČIŽP. Nepomůže-li ani to, obraťte se na média. Pozor, důležité je dodržet posloupnost jednotlivých kroků. Nezačínajte stížnostmi či médií!

Řešení do budoucna

Řešení mají v rukou architekti. Na nás ochranářích je, abychom jim dali informace. My sice víme, že skleněný koridor ve výši prvního patra v zahradě mezi dvěma budovami je smrtelnou

FOTO: PETR N. STYBLO

FOTO: PETR N. STYBLO

pastí, ale mylně předpokládáme, že to ví i architekt, který budovu projektuje. Neví. Žádná skripta ani žádný předmět na stavebních fakultách nemluví o ekologizaci staveb, o tom, jak stavbu vyprojektovat tak, aby v přírodě neškodila či dokonce, aby jí byla prospěšná. Architekti za skleněná monstra sbírají ocenění, my pod nimi sbíráme mrtvolky. Ale chyba je to mnohem více naše než těch, co skleněné pasti projektují. ☹

Autor je ornitolog, koordinátor programu Živá zahrada.

Kontakt - e-mail: petr.styblo@csop.cz

Siluetu dravce, pokud ji pták nevidí proti obloze, neodrazuje. Její efekt je stejný jako efekt černé skvrny libovolného tvaru.

Statný strom rostoucí na mezi za malou pošumavskou osadou Boubuská, u něj cedule a lavička lákající k posezení a pokochání se výhledy na šumavské kopce. To je Podlešákův jilm v Boubuské, chloubou ZO ČSOP Šumava a dnes již i místních obyvatel.

FOTO: JAKUB HROMAS

Podlešák, jak stromu místní říkají, je okolo sta let starý jilm horský, který za Boubusku rostl v zápoji s ostatními dřevinami bez velkého povšimnutí ostatních. Jen pár lidí vědělo, že tam jakýsi velký strom stojí.

Druhý největší!

Na tento strom nás upozornil předseda naší organizace Jiří Šejna. Po prostudování Ústředního seznamu ochrany přírody a po jednání s pracovníky AOPK ČR a Městského úřadu ve Vimperku vyšlo najevo, že se jedná o druhý největší jilm horský v okrese Prachatice a jeden z největších jilmů v Jihočeském kraji.

S jistou mírou nadsázky lze říct, že na strom si již brousily zuby pily. Na vsích je (přinejmenším v tomto regionu) dosud běžné, zákon nezákonné, že stromy rostoucí na mezích slouží místním obyvatelům jako zdroj dřeva na topení. Nastala dlouhá jednání s majitelem, který měl z počátku k ochraně přírody silnou nedůvěru. Výsledkem byl nakonec nejen souhlas s vyhlášením památného stromu, ale i pronájem pozemku s tímto stromem naší organizaci, pokud se o něj budeme patřičně starat. A tak dne 8. prosince 2008 byl jilm vyhlášen za památný strom a byl pojmenován po člověku, jenž ho údajně zasadil (jak prozradil majitel).

O památném Podlešákově jilmu v Boubuské

TEXT JAKUB HROMAS

Kolem nového památného stromu Vimperska tak začala hromada práce. Bylo potřeba uklidit nepořádek a odpadky, které se za uplynulá desetiletí nahromadily na mezi. Následovalo vyřízení povolení na pokácení dvou javorů klenů, rostoucích v těsné blízkosti „Podlešáka“, a jejich pokácení. Jednalo se o mladé stromy, které vrůstaly jilmu do koruny, odebíraly mu světlo i živiny.

Také bylo nutné jilm arboristicky ošetřit, na což se podařilo sehnat prostředky z Programu péče o krajinu MŽP. V srpnu 2009 tak byly ze stromu odstraněny suché, poškozené a nevhodně se vyvíjející větve, strom byl prohlédnut a byla zajištěna průjezdná výška pro zemědělskou techniku, která jezdí po cestě vedoucí pod ním.

Aby lidé věděli...

Chtěli jsme, aby místní lidé vzali „Podlešák“ za svůj, aby věděli, jaký poklad zde mají, a vážili si ho. Proto ZO ČSOP Šumava využila možnosti podat žádost o grant do programu ČSOP „Blíž přírodě“, a to na pořízení infotabule a lavičky.

Díky tomu se u památného stromu objevila dřevěná tabule s textem

o Podlešákově jilmu v Boubuské, o dalších jilmech v naší krajině a informace o tom, proč má význam naše jilmy chránit. Tabuli doplnila masivní akátová lavička, umístěná pod korunu stromu, z níž se otevírá nádherný výhled do okolní krajiny – na téměř tisícimetrový kopec Mášský vrch a za ním vrch Věneč s keltským opidem. Tyto dřevěné prvky byly veřejnosti představeny v září loňského roku jako vůbec první lokalita v jižních Čechách podpořená v rámci kampaně „Blíž přírodě“. Vimpersko tak začalo mít další krásný turistický cíl.

V současné době k Podlešákovu jilmu v Boubuské nachází cestu stále více lidí. Především turistů a návštěvníků Šumavy a její přírody, ale čím dál častěji se zastaví i místní. Dokazuje to nejen potkávání lidí s batůžkem u samotného stromu, ale i ohlasy místních obyvatel.

Doufejme, že jilmu všechny tyto nemalé snahy prospěly a do krajiny bude hledět z meze za Boubusku minimálně dalších sto let. ☺

Autor je jednatelem ZO ČSOP Šumava.

Kontakt - tel.: 777 812 835, e-mail: jakub.hromas@csopsumava.cz

FOTO: ZDENKA TÝCOVÁ

Centrum ekologické výchovy Pálava

Na logo s beruškou narazíte v širokém okolí jihomoravského Mikulova leckde. Na informačních tabulích, brožurách i pozvánkách na zajímavé akce. A také na jedné krásné budově s barokní fasádou přímo na mikulovském náměstí. Tady Centrum ekologické výchovy Pálava, jedna ze tří mikulovských organizací ČSOP, sídlí.

TEXT JAN MORAVEC

Proč zrovna beruška? Nedalo mi nezeptat se. Prý za to může grafička. „Chtěli jsme něco vzácnějšího, co by jasně charakterizovalo naši ochránářskou činnost,“ vzpomíná vedoucí ekocentra Eva Řezáčová, „ale ona nás přesvědčila, že beruška je graficky daleko vhodnější.“ „Už jsme si zvykli,“ dodává po chvíli lakonicky. Každopádně v kraji je tahle beruška již dlouhé roky zárukou kvalitních programů i zajímavých nápadů.

i další vzdělávací a výchovné aktivity – avšak nějak si odborná a ekovýchovná práce pod jednou hlavičkou nerozuměly, proto se Centrum ekologické výchovy po dvou letech od mateřského spolku oddělilo a založilo organizaci vlastní. Výstava dnes již neexistuje (byla před několika lety zrušena pro nezáměr veřejnosti – její větší část převzalo místní muzeum, kde by se snad měla stát základem připravované expozice o přírodě Pálavy), Centrum ekologické výchovy však pracuje dál.

Pojďme ven

Jako většina center ekologické výchovy u nás, i to mikulovské se hodně zaměřuje na výukové programy pro školy. Na rozdíl od mnohých však takřka polovinu těchto programů směřuje nikoli do učeben, ale do okolní přírody. Však by byl také hřích řadu nádherných lokalit Pálavy a dolního Podyjí nevyužít. V nabídkovém listu mají takových programů 12 – od krátkých vycházek na nejbližší Svatý Kopeček, seznamujících nejmladší školáčky s přírodou Pálavy, přes lesnickou výuku v nedalekém Milovickém lese či povídkání o stepích na Stolové hoře až po pozorování ptáků na Lednických rybnících pod tajemným názvem „Expedice Kvakoš“. „Rybník v lednickém zámeckém parku je pro pozorování ptáků naprosto úžasným prostředím,“ pochvaluje si Eva Řezáčová, „klidně vidíte z jednoho místa lysku s právě narozenými mláďaty, lysku s již odrostlými mláďaty i lysku ještě sedící na hnízdě.“ Zcela unikátní je pak program „Bobří stezkou“, který umožňuje na základě ministerské výjimky ukázat žákům i lužní les, tůně a další zajímavá společenstva v jinak nepřístupné národní přírodní rezervaci Křivé jezero. Jaký je zájem? „Obrovský,“ potvrzuje Eva Řezáčová. „A co nás těší nejvíc, že už nejen v červnu. Ještě před několika lety připadalo učitelkám nemyslitelné jít do přírody na podzim, dnes už máme objednávky na terénní výukové programy až do konce října!“

A když už jsou ty programy vymyšlené, proč na ně nepozvat i dospěláky? A tak zejména na tři nejatraktivnější – vedle již zmíněných „Expedice Kvakoš“ a „Bobří stezkou“ je to exkurze po nejzajímavějším území celé Pálavy, Děvínu, která se prý občas protáhne i na 7 hodin – je pravidelně zvána i veřejnost. Buďto může dorazit v předem vypsanych termínech, a nebo se mohou skupinky minimálně 5 lidí objednat i in-

dividuálně. Nemají-li pracovníci ekocentra zrovna jiný program, rádi je provedou a vše jim ukáží.

Je líbo buchtu?

Jak je vidět, CEV Pálava se rozhodně nespécializuje pouze na programy pro školy. Pro veřejnost pořádá několik pravidelných akcí, jako je Den Země na Turoldu, série exkurzí a zájezdů do různých zajímavých území v rámci Evropského dne parků, oblíbená Netopýří noc či Ptačí festival, ale i řadu drobnějších akcí. Když na webových stránkách (mimoходом velice pěkných) naleznete kalendář akcí, zjistíte, že se tu něco děje takřka každý týden. A rozhodně nejde jen o programy striktně ochránářské či dnes poměrně běžné cestopisné přednášky či „rukodělné dílničky“. Naopak, bohatá nabídka má mnohdy výrazný komunitní přesah. V minulosti tu proběhly například soutěže o nejlepší zavařeninu, buchtu či kysané zelí, programy věnované zdravé výživě jsou doplněny exkurzemi na okolní biofarmy, najdete tu Den deskových her, víkendový kurz energetického cvičení Čchi-kung či šatní bazar.

Vraťme se ještě na moment k letošnímu Dni Země. Při vyprávění o jeho nesporně podařeném průběhu (účast přes 1000 lidí) padají nápady rozhodně hodné zaznamenání. Bludiště z odpadu, z něhož vás vyvedou správné odpovědi na různé otázky. V epoxidu zalité plody, které se dají třídít na jedlé a nejedlé či s nimi vyvádět tisíce jiných věcí. Mapa Pálavy coby velká desková hra – hráči hází kostkou a postupují po dané trase a cestou plní různé úkoly. No, zkuste si také něco...

Jinou specifickou kapitolou činnosti pálavského ekocentra jsou soutěže, propojující místní přírodu s uměleckou tvorbou. Začalo to soutěží literárních děl s ekologicko-přírodovědnou tematikou, pojmenovanou podle známého spisovatele a obdivovatele zdejší přírody „Zelené péro Jaromíra Tomečka“, jež má letos již šestý ročník. Později přibyla i soutěž výtvarná „Krajinou Rudolfa Gajdoše“ a od loňska doplňuje umělecký trojlístek fotografická soutěž „Pálava, jak ji mám / nemám rád“. Vyhlášení výsledků a následná výstava v některé z mikulovských galerií je vždy pro všechny velkým svátkem.

Jak to všechno stiháte?

Hodně nediplomatická otázka! Vždyť CEV Pálava má jen 2 zaměstnance. „No, zaměstnávám celou svoji rodinu,“ zní stručná odpověď. „A při náročnějších akcích, jako byl třeba ten Den Země, spolupracujeme s dalšími sdruženími ve městě.“ A ještě provokativnější je ptát se na financování.

„Snažím se, seč můžu, hledím využít všechny dostupné grantové možnosti.“ Kromě účastnických poplatků z jednotlivých akcí se příjmy skládají z grantové podpory MŽP neziskovým organizacím, Národní sítě EVVO, smluvního zajišťování ekologické výchovy a osvěty pro AOPK ČR (potažmo CHKO Pálava), příspěvku města, Jihomoravského kraje, Státního fondu životního prostředí v rámci projektu, který se každou chvíli jmenuje jinak (momentálně „Doplňování sítě environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v Jihomoravském kraji“), úspěšného projektu podaného do Norských fondů...

Bližší informace

Informace o činnosti ZO ČSOP CEV Pálava včetně bohatého kalendáře akcí naleznete na webových stránkách www.cev.palava.cz.

Přesto se netají velkými plány do budoucna. Tím plánem je Dům ochrany přírody – návštěvnické centrum, které by mělo na Pálavě (stejně jako v ostatních CHKO) v několika blízkých letech vzniknout. Stát by měl na okraji Klentnice, přímo při jednom z východišť na Děvín, turisticky nejexponovanější místo Pálavy (podle průzkumů návštěvnosti navštíví Děvín 50–80 000 turistů ročně). Investorem je Agentura ochrany přírody a krajiny, právě CEV Pálava by však mělo objekt provozovat. Však členové organizace se aktivně účastní i příprav projektu, podíleli se na zajišťování pozemků pro stavbu... Zatímco mnozí považují projekt Domu ochrany přírody za „kontroverzní“, pálavští už se těší na stěhování a plánují, co všechno tam budou moci dělat. Dvě velké učebny, turistická kancelář, interaktivní expozice, výstavní síň a snad i nějaké ubytovací kapacity... Takže cesta do kruhu od správce výstavy ke správci výstavy? „I tak se to dá říct,“ směje se Eva Řezáčová. „Ale rozhodně to tím nekončí!“

Autor je redaktorem časopisu.

FOTO na str. 12-13: ARCHIV CEV PÁLAVA

Všechno to vlastně začalo v roce 1997. Tehdy zde, na správně CHKO Pálava, vznikla z peněz Světové banky moderní výstava o přírodě Pavlovských vrchů, Ministerstvo životního prostředí však nechtělo převzít její provoz. Ujala se jí tedy místní organizace ČSOP, která se Správou CHKO do té doby spolupracovala na managementech chráněných území. Centrum ekologické výchovy, které při organizaci za tímto účelem vzniklo, brzy kromě péče o výstavu začalo rozvíjet

Výzva – kurzy vstupní kvalifikace oddílových vedoucích

Sdružení mladých ochránců přírody pořádá s letitou tradicí kurzy vstupních kvalifikací pro lidičky ve věku 14–18 let, kteří se chtějí podívat za hranice svého oddílu, zjistit, jak se to dělá jinde, a v neposlední řadě si ověřit, zdali jejich vedoucí je v „normě“.

To je Výzva!

Jedním z těchto kurzů je Výzva, která se datuje od roku 2006 a volně navazuje na kurz z roku 2004. V roce 2006 se podařilo uspořádat dvě Výzvy, a to únorovou v Rokycanech a listopadovou ve Vraném nad Vltavou. V letech následujících byl vždy kurz plánován, ale nezadařilo se nasbírat dostatečný počet účastníků. Až na podzim roku 2009, kdy proběhl níže popisovaný kurz v České Třebové.

Chápeme, že každý oddíl je jiný a metody k dosažení stejných cílů jsou různé. Na kurzech nevnučujeme mladým vedoucím myšlenku, že naše cesta,

Jedním z nejdůležitějších úkolů oddílového vedoucího je neustrnout v pozici obdivování vlastní dokonalosti a pocitu, že právě já jsem našel univerzální návod na vedení oddílu, ale dávat prostor novým, mladým a nadšeným následovníkům. Nikdo nejsme v pozici šéfa oddílu navždy a je potřeba vychovávat nástupce.

TEXT A FOTO JAN KOUKL (BERUNA)

kterou prezentujeme, je jediná správná (snad s výjimkou jistých pasáží o bezpečnosti práce a první pomoci), ale že k „ideálnímu“ oddílu vede mnoho cest. Z níže uvedených reakcí účastníků sami uvidíte, že mnozí jsou překvapeni, jak rozdílný je styl ve vedení oddílů, ze kterých pocházejí. Hlavním účelem vstupních kvalifikací je nasměro-

vání mladých lidí na cestu budoucích vedoucích, nabídnutí řešení různých situací, předání zkušeností, které nelze vyčíst z knih, a podání důkazu, že v tom nejsou sami. Zda z nich vyroste kvalitní oddíloví vedoucí, je už na nich samotných a na podmínkách oddílů, ve kterých vyrůstají.

Výzva 2009

Listopadové Výzvy v České Třebové se zúčastnilo 18 mladých, nadějných vedoucích a 3 méně mladí, nadějní lektoři.

Během čtyřdenního pobytu se lektoři snažili hledat informace hlavně v hlavách účastníků. Myšlenka či řešení situace, kterou člověk najde ve vlastní hlavě, je mnohem cennější než nějaká poučka vyřčená někým v popředí místnosti.

Dostalo se postupně na všechny obory – od první pomoci a bezpečnosti přes pedagogiku, psychologii a metodiku k čistě pragmatickému a exaktnímu hospodaření, které je nutné hlavně z toho důvodu, aby nám „pes“ hospodář zaplatil utracené peníze za věci do oddílu.

V páteční večer jsme začali ihned praktickým příkladem, že vedoucí má vždy chodit včas. Ten, kdo měl kurz zahájit, dorazil totiž minutu po inkriminovaném čase, ale díky moderním technologiím jsme si stihli bez vědomí účastníků tyto role prohodit :). První večer byl věnován seznamování a základním informacím, co nás čeká a nemine.

Sobotní ráno jsme zahájili sbíráním lístečků na přilehlé zahradě (není přece lepšího probuzení než ranní pobyt venku). Po rozdělení skupin, kdo připraví které jídlo, a náležitém poučení, jak vypadá správný paragon, vyrazili účastníci na nákup. Přes den se věnujeme

metodice, bezpečnosti a právnímu minimum. Jediné, co přes den permanentně nestihnáme, je jídlo – to se vždy o 2 až 3 hodiny zpožďuje (zde to není taková tragédie, ale děti by vám to na akci rozhodně neodpustily). Zbyl i čas na jednu venkovní hru, kterou připravují účastníci ve skupinách. Sobotní večer si promítáme fotky jednotlivých oddílů z jejich činnosti a mnozí se nestačí divit, cože to ty jiné oddíly provádějí.

Nedělní snídaně má menší časový problém způsobený mírnou dezorganizací skupinky, která má přípravu na starosti. Ranní zjištění, že nemáme polovinu surovin, lze na zdejší civilizovaném místě vyřešit zaskočením do krámu, na letním táboře uprostřed divočiny by tato metoda znamenala minimálně lynčování služby po zbytek dne.

Dopolední program vyplňujeme psychologií a pedagogikou, kde se diskuze dostává do víru zejména v otázkách ne fyzických rozdílů mezi pohlavími, zbytek času pak vyplňuje první pomoc ve své teoretické části. Po menší venkovní hře, která ne zcela splnila očekávání zadavatelů, došlo na várky dalších informací z oblastí bezpečnost, pedagogika a psychologie. Zejména nácvik praktických situací, jako nástup dětí do vlaku, si někteří velmi užívali. Večer přišla na pořad dne i nejlepší hra vymyšlená účastníky, a to humanitární pomoc do Afriky.

Na pondělním programu je praktický nácvik zdravotní péče, první zkušky (ona zdravotní) a neočekávaná vsuvka se záhadným názvem Šance 75, která se koná jednou za uherský rok. Jde o hru vytvořenou za jedno odpoledne, jejímž hlavním účelem bylo seznámení se s Českou Třebovou. Během 75 mi-

nut herního času lze získat 75 bodů za různé úkoly typu nákup pěti věcí za 1 korunu na paragon, opsání správných slov z komínu či vyhledávání, do jakých hlavních měst Evropy jezdí přímé vlaky. Vítězný tým získal plných 68 bodů. Ve zbylém čase tohoto dne probíráme témata, která ještě zbyla. Večer se potvrdila krize třetího dne a odnesla to jedna rychlovarná konvice a jeden infopanel na zdi – praktická ukážka odpovědnosti (tady bude někdo platit).

Úterní dopoledne je vyplněno balením, úklidem a hlavně testem znalostí účastníků. Třicetiminutový test s 35 otázkami zvládla na první pokus větší polovina (ach ta matematika) zkušených. Limit 20 bodů překročilo 10 účastníků, zbylých 8 si muselo ještě popovídat a zodpovědět doplňující otázky.

Na úplný konec jsme zvolili hlavním talismanem Výzvy 2009 rychlovarnou konvici, která nerozdýchala postavení na elektrický plotýnkový vařič zn. zapnutý.

Jak by řekl klasik, co říci závěrem? Z pohledu lektorů dopadla Výzva 2009 dobře, máme celou řadu poznatků a námětů na příště, víme, co jsme zapomněli a co jsme možná probírali zbytečně podrobně. Žádná Výzva není stejná a vždy záleží na složení účastníků, jejich znalostech, náladě, oddílech, ze kterých přicházejí, zkrátka každý kurz je originálem. Sledujeme však hlavní linii, a to je dát šanci mladým začínajícím vedoucím.

Děkujeme Podorlickému ekocentru za poskytnutí prostor a zázemí a těšíme se na další ročníky vstupních kvalifikací. Více informací o kurzech Výzva je na <http://vyzva.beruna.cz>.

Autor je členem organizačního týmu Výzvy, vedoucím oddílu MOP Tuláci.
Kontakt – e-mail: info@beruna.cz

Z reakcí účastníků

Výzvu mohu všem jen doporučit. Naučíte se zde mnoho věcí, všimnete si, kolik důležitých věcí děláte nevědomky, a také si připomenete věci, které jste již zapomněli, ale jsou neméně důležité. Určitě je také přinejmenším zajímavé dozvědět se, jak to chodí v jiných oddílech, zhodnotíte si, čemu se vyvarovat a co ještě vylepšit. Poznáte spoustu nových lidí, kteří mají stejný zájem vést oddíl co nejlépe... Takže zjistíte, že nejen vy jste podivní :) Výzvu organizují lidé, na kterých je vidět, že mají zájem předat své vědomosti dál. Mají mnohaleté zkušenosti a myslím, že prostě vědí, co je správné. Samozřejmě vám ale neřeknou, dělej tohle, dělej tamhleto. To v žádném případě! Oni vás zkrátka nasměrují. Ideální cesta totiž neexistuje. Dle mého názoru je spousta možností, jak vést oddíl. Mnoho je jich špatně, ale i mnoho dobře. Neočekávejte tedy, že vám řeknou: Začni vést oddíl jinak – tak jako my a budeš ho vést správně... Oni vás nasměrují, dál je to na vás...

Ondra – Opičák, MOP Tuláci Malešice, Praha

Parta lidí, co se zde sešla, se zdála první den nesourodá a mezi sebou jsme se omezovali povětšinou na komunikaci nutnou. Postupem času se to změnilo a už teď víme, že se nám po těchto lidech bude stýskat. Stejně jako po celé Výzvě, která nás připravila nejen na práci s dětmi. Díky Terce ovládáme zdravotní vědu a díky klukům víme, jak se správný instruktor chová. Ale dostali jsme také možnost nahlédnout do toho, jak fungují jiné oddíly. Krom rychlovarné konvice jsme přežili všichni a nakonec úspěšně složili i zkušky.

Adriana a Petra, MOP Spongilit, Choceň

O Výzvě jsem se dozvěděl náhle na poslední chvíli od oddílové vedoucí. Spíše se štěstím jsem byl nakonec přijat a velmi jsem se těšil na nové poznatky, lidi... Velice mě překvapilo, jak jsou jednotlivé oddíly rozdílné. Je to možná tím, že někteří z nás jsou od Prahy a jiní zase od Valmezu. Některé poznatky mě překvapily (například různé způsoby ošetření ran). Určitě musím zmínit pevné nervy našich učitelů (kamarádů) Michala a Beruny. Takhle téměř nezvladatelný dav (zvláště simulace jízdy vlakem) zvládli perfektně. Za tuto akci Výzva jsem pochytil spoustu nových informací, poznatků a zkušeností, které v budoucnu určitě použiji. Těch pár dní zde uteklo jako voda, škoda že se již asi nesetkáme v tomto počtu a perfektní společnosti.

Jakub – Bobr, MOP Spongilit, Choceň

Andrýskova naučná stezka

Kdo je Andrýsek? Legendární postava úzce spjatá s historií Fryštáku – městečka nedaleko Zlína. Pověst praví, že když přišel kdysi v dávném středověku jistý Mikuláš, pověřený olomouckým biskupem založit zde novou vesnici, do těchto míst, našel zde malého chlapečka. Soška Andrýska, jak byl tento první Fryštáčan pojmenován, se pak stala maskotem města, byla vystavována v den zahájení městských trhů a dodnes je uložena na radnici.

TEXT JAN MORAVEC

KRESBA MARTIN ŠEVČÍK

Myšlenka zřídít kolem Fryštáku naučnou stezku se zrodila v hlavách několika místních obyvatel v čele s kronikářem panem Česlavem Zapletalem. A protože se jim líbila Pasekářská stezka, kterou vybudovala na opačné straně údolí Dřevnice – v přírodním parku Želechovické Paseky – zlínská organizace Českého svazu ochránců přírody „Ekocentrum Čtyřlístek“, požádali o spolupráci právě ji.

Přemýšlejme o krajině

Stezka tvoří jakousi osmičku – seznamuje návštěvníky s historií města i s krajinou v jeho okolí. Vychází z fryštáckého náměstí, kolem kostela sv. Mikuláše a bývalého mlýna vychází z města, kolem rybníčku míří ke studánce Vítovjance v jedné z roklí, sestupující z Hostýnských vrchů. Smyčkou se vrací k rybníku, kde svoji vlastní trasu znovu potkává (anebo protíná – záleží na tom, jak ji člověk prochází) a poli podél malé vodoteče se vrací do města.

Naučná stezka je neobvyklá tím, že se skládá ze tří různých druhů panelů. „Krajina už je různými panely zaplevelená až moc,“ říká Martin Davidov, hlavní autor stezky. „Do přírody se přeci chodí, protože je nám tam dobře, že se nám tam líbí, ne?“ Proto „klasický“ naučný charakter s plánkem a fotografiemi mají pouze tři z dvanácti zastavení – úvodní na náměstí, na křižovatce tras u rybníka a na kraji města při silnici do Holešova. Na konkrétní paměti-hodnosti města upozorňují čtyři drob-

FOTO: JAN MORAVEC

Kontakt na realizátora stezky

ZO ČSOP Ekocentrum Čtyřlístek –
tel.: 577 636 314, 737 542 498,
e-mail: eko4lístek@seznam.cz

FOTO: JAN MORAVEC

né tabule, na nichž zájemce najde pár vět o historii daného místa, dominují jim však perokresby připomínající, jak tato místa vypadala kdysi, jejichž autorem je místní truhlář pan Martin Ševčík. Nejpozoruhodnější jsou pak panely ve volné krajině. „To snad ani není naučná stezka,“ pomyslí si možná někdo. Ale vždyť přeci není nutné předkládat všechna fakta prostřená na talíři. Někdy stačí navodit atmosféru, donutit člověka k popřemýšlení... A právě toto pět „přírodních“ zastavení plní dokonale. Na dubových deskách není nic víc než dřevorezba navozující nějakou charakteristiku daného místa a nějaký veršik či myšlenka. Tak při průchodu ovocným stromořadím mezi pastvinami si na tabuli ozdobené jablkem, švestkou a hlavou ovečky přečteme: „zabečení oveček / sladká chuť švestky / zářivě červené jablíčko / země našeho domova“. U studánky nám dřevorezba, symbolizující stékání potůčku z hor, oznámí: „pramínek vody čisté / myje naše duše / života cesty / prochází všude“. V lese, na zastavení věnovaném ptákům, najdeme text: „závidím volnost ptačího křídla / děkuji za ranní zpěv / bojím se křehkosti / tohoto bytí“. A zastavení mezi poli, opatřené i lavičkou vhodnou k troše rozjímání, je „místo v krajině / místo na cestě / místo v duši“.

Autor je redaktorem časopisu

60 let stará čísla Krásky našeho domova jsou jedněmi z posledních, která ve „staré době“ vyšla...

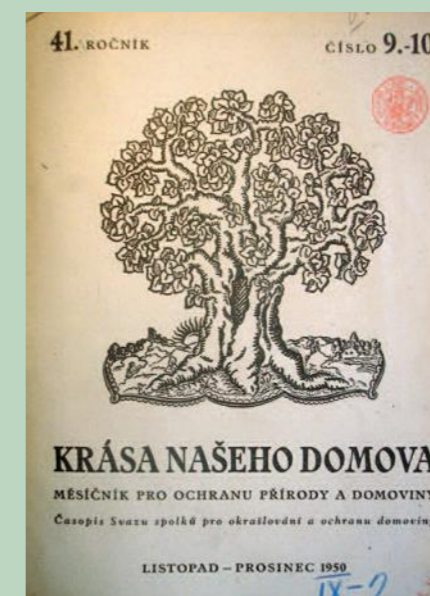
Z *Krásky našeho domova* vydané v roce 1950 si dovoluji přetisknout téměř celý článek Josefa Lokaje „Byly v Čelákovících krásné topoly“:

Ti, kdož jezdí vlakem z Lysé n. L. ku Praze, obdivovali krásné vzrostlé stromořadí balsamolistých topolů podle trati ke stanici Čelákovice. Stromy oživovaly pustý kraj a zpříjemňovaly cestu všem těm, kteří ve chvílích oddechu a pro rekreaci navštěvovali Polabí. Stromy byly vypěstovány a vysázeny členy okrašlovacího spolku v Čelákovících ze sazenic opatřených prostřednictvím Svazu okrašlovacích spolků v Praze. Před dvaceti lety byly zásluhou tehdejšího jednatele okrašlovacího spolku učitele Fr. Weinzetla vysázeny na bažině, kde spodní voda byla půl metru pod povrchem půdy. Rok co rok rostly do krásy a na lavičkách pod nimi bylo příjemné posedět, zakrývaly nevzhlednou trať, zadržovaly nepříjemný kouř i prudké západní a východní vysušující větry, poskytl útulek zpěvnému ptactvu, z jara okolí naplnily vůni balsámu, v suchých letech i bohatě vykvetly a bílé chmýří sněhem posypalo cestu.

Tato krása měla i nepřátele. Nálet drvopleně vrbového v Polabí postihl i některé stromy aleje. Pokud spolek okrašlovacích v Čelákovících měl vliv na výsadby v městě, ničil drvopleně úspěšně postřikem karbolina. Městský zahradník považoval však tuto akci za zbytečnou, navrhl vykácení topolů a nahrazení stromů ořešákem. Byli i lidé, kteří ve stromech viděli palivo. Rada MNV se v dubnu rozhodla topolovou alej odstranit, „ježto stromy nejen při květu znečišťují daleké okolí, ale jsou i nositeli parazitů a škůdců, které nebezpečně ohrožují okolní flóru“!

Okrašlovací spolek protestoval. Obrátil se i na okresní národní výbor v Brandýse n. L., ministerstvo zemědělství a na KNV v Praze se žádostí o zákrok. Tvrdil, že je nenahraditelná škoda odstranit alej skoro se třemi sty stromy pro dvacet šest stromů vadných. Navrhl vykopání stromů vadných a dával k dispozici stromy nové k doplnění stromořadí. ONV uznal názor okrašlovacího

Soumrak okrašlovacích spolků

Možná si někdo pomyslí, jak byli naši předci nerozumní, že vysazovali nepůvodní druhy dřevin. To však není důvod, proč jsem právě tento článek vybral. Text poměrně dobře ilustruje vztah společnosti ke spolkům (nejen okrašlovacím) v době, kdy jakákoliv občanská iniciativa začínala být považována za nepřítele společnosti. Že si podobný příběh dovedete představit i dnes? A nebo jste dokonce něco podobného nedávno zažili? Ale kdeže, vždyť jsme o šedesát let dál a v úplně jiném zřízení...

Že se okrašlovací spolky úpěnlivě snažily s novým režimem nějak vyjít, dosvědčuje „rada“, jak si má spolek počínat při provádění svých úkolů:

Jest naprosto nutné, aby spolek spolupracoval:

1. s MNV a AVNF (akční výbor Národní fronty – pozn. red.) – získal technického referenta, neb jiného činitele, upravil cestu ke spolupráci,
2. se SČM (Svaz české mládeže – pozn. red.) a KSČ – dohoda o okrašlování obce a rozdělení úkolů,
3. s učiteli...

a následně ještě doporučení

...Svůj plán nechť spolek oznámí MNV a občanstvu! ... Budiž neustále připomínáno, co spolek dělá, co hodlá vykonat a co již vykonal! Splnění dílčích úkolů oznámí spolek opět MNV a občanstvu tím, že to bylo vykonáno ve prospěch obce a celé veřejnosti!

Stejně však byly okrašlovací spolky za několik měsíců zrušeny. Spolky, které se ctí fungovaly za Rakouska-Uherska, první republiky i nacistické okupace, neměly šanci centralizaci veškerých občanských aktivit pod dohled komunistické strany přežít...

Z 41. ročníku KND vybral a komentářem opatřil Jan Moravec

spolku a dovolil vykácení pouze 26 stromů. Vzdor tomuto zákazu byla celá alej 5. března 1949 ze soboty na neděli za prudké vánice odstraněna. Telegramy též den poslané příslušným úřadům přirozeně vyzněly naprázdno. Úředníci ministerstva zemědělství a KNV, kteří přijeli až v příštím týdnu, pouze konstatovali vykácení aleje a pod tímto zorným úhlem byly sepsány i protokoly, k jejichž sepsání spolek nebyl přizván. Asi 40 housenek bylo vystaveno v městské knihovně s nápisem: „Drvopleně topolový. Tímto škůdcem byla zamořena topolová alej podle trati k Jiřině, a ačkoliv její odstranění bylo nařízeno okresním pomologem a schvalováno všemi rozumnými hospodáři, pokoušel se místní spolek okrašlovacích a zahrádkářů tohoto škůdce pro město zachovat a na věky ochraňovat!“

Dodnes náhradní stromy vysazeny nebyly a nikdo nenahradí dvacet let jejich života...

S HANOU KLEINOVOU

Poděkování není nikdy dost. Děkovat by se mělo nejen těm, kteří za sebou mají dlouhá desetiletí práce, ale i těm, kteří „jen“ zrovna teď něco aktivně dělají. Proto ČSOP vymyslel nové neformální ocenění (dekret s lahví dobrého vína), nazvané Svaz děkuje. Jedním z prvních, koho na toto ocenění kolegové navrhli, je Hanka Kleinová z prostějovského Hořepníku.

Jak jsi se poprvé setkala s ČSOP?

Přes Petra Albrechta, mého tehdejšího kolegu ze Správy CHKO Litovelské Pomoraví. Pozval mě na takový minifloristák na Dražanské vrchovině, který pod hlavičkou ČSOP pořádal. To bylo tuším v devadesátém devátém.

A od té doby s ČSOP spolupracuješ?

V podstatě ano. Petr mě postupně vtahoval do toho dění, seznámil mě s některými lokalitami, o které se ČSOP staral nebo je chtěl nějakým způsobem zachránit... Ale rozhodující byla asi jeho tragická smrt v roce 2001. Tehdy jsem měla pocit, a vím, že nejen já, že bychom měli pokračovat v tom, co on začal.

FOTO: JAN MORAVEC

O koniklecích a jiném bejlí...

TEXT JAN MORAVEC

FOTO: JAN MORAVEC

Ty děláš ochranu přírody profesionálně i ve svém volném čase – doplňuje se to, nebo je to spíš schizofrenie?

Snažím se, aby se to doplňovalo. Velkou výhodou je, že jako úředník vidím, co nevládní organizace tíží, jaké mají problémy, když pak třeba podávají nějaké žádosti nebo granty, tak jim dokážu lépe poradit, lépe reagovat na jejich třeba zdánlivě nesmyslné požadavky. Díky tomu, že mám vlastní zkušenosti s managementem, tak úplně jinak vnímám zpracování plánů péče o zvláště chráněná území, dokážu lépe odhadnout náročnost prací při zadávání či přebírání zakázek. A naopak při práci v neziskovce vím, co lze po úřednicích požadovat, co mohou a co nemohou, jaké jsou legislativní mantinely, což některým kolegům uniká, mají nereálná očekávání a požadavky a pak jsou zbytečně zklamaní nebo naštvaní. V neposlední řadě – jako Hořepník provádíme spoustu terénních průzkumů, monitorujeme populace zvláště chráněných a vzácných druhů rostlin, často i za hranicemi našeho regionu, a tyto velmi cenné poznatky a informace pak ve státní ochraně přírody využívám.

Zkus prosím představit čtenářům oblast, ve které vaše organizace působí.

Naše organizace funguje převážně na Prostějovsku, což je součást Hané. Pole a zase pole a mezi tím občas nějaký malý ostrůvek zachované přírody. Meze, remízky nebo skalní svahy, které se nedaly obdělávat. Vesměs lokality stepního charakteru. Teď se hodně věnujeme jihu prostějovského okresu, kam zasahují teplomilné druhy z Vyškovska, některé mají právě tady severní hranici výskytu. Na jihovýchodě pak zasahuje na Prostějovsko Dražanská vrchovina, kde jsou pro změnu převážně lesy, tam máme naopak několik velmi pěkných lokalit mokřadních. V poslední době se intenzivně věnujeme také přírodě vojenského újezdu Březina, který je součástí Dražanské vrchoviny. Náš zájem zaměřujeme na botanicky významné lokality, ať již chráněné nebo nechráněné. Postupně si na nich ale necháváme zpracovávat i zoologické průzkumy, zejména entomologické, abychom se při managementu nesoustředili jen na kytky a nezlikvidovali při tom jiné fenomény, třeba vzácné hmyzáky.

Která z lokalit, které máte v péči, je tvoje nejoblíbenější?

To je těžká otázka, o tom jsem nikdy nepřemýšlela. Ta, na které se člověk nejvíc nadíje, nebo ta, která je nejvíc rozkvetlá? Nejužší vztah asi člověk získá k těm lokalitám, na kterých stráví nejvíce času. Přestože má pocit, že je dobře zná, neustále objevuje něco nového a vždycky ho něčím překvapí.

Ty ale neděláš jen managementy. Víš, že během jara jsi třeba spousty času trávila počítáním konikleců. K čemu je to dobré?

To dělám v rámci zaměstnání, koniklec je „naturová“ kytka, která se pravidelně

v dvou až tříletých intervalech monitoruje. Ale je to zrovna jedno z míst, kde se potkávají profesionální a dobrovolnické aktivity. Z mapování vyplynulo, že na některých lokalitách na Plumlovsku, které jsou uprostřed polí, koniklec velmi trpí okusem zvěří. Ať už srnčí, tak zřejmě i zajáci, částečně vyzobávají poupata i bažanti. Zaznamenali jsme, že dokáží zničit až 80 % květů, takže je pak nedostatek semínek, ze kterých by vznikala nová generace. Tak jsme jako Hořepník začali na některých lokalitách alespoň části těchto populací v době květu oplocovat, aby měl koniklec možnost odkvést a vysemenit.

Chceme zjistit, do jaké míry má ten okus vliv na přirozenou obnovu populací. V oplocenkách i mimo ně proto máme vytyčené čtverce a na nich počítáme počet květů, počet plodících konikleců a počet semenáčků. Koniklece jsou dlouhověké, ty trsy se dožívají třeba třiceti, čtyřiceti let. Takže dlouho to může vypadat, že je všechno v pořádku, že lokalita je bohatá, ale pokud tam chybí mladé rostliny, tak pak, když dožijí ty staré, může najednou dojít k ohromnému propadu.

Kromě vlivu okusu se snažíme porovnat i vliv kosení a vypalování. Jsou to nízkoprodukční suché trávníky, které se v minulosti moc nekosily, protože tam víceméně nebylo co kosit. Pásly se, čímž byl zajištěn koloběh živin. Dnešním kosením se z těchto lokalit veškeré živiny v podstatě stále odstraňují. Koniklec obecně dobře klíčí, ale pak je poměrně vysoká mortalita semenáčků. Jedním z důvodů by mohl být právě nedostatek dostupných živin, zejména fosforu. A protože na takhle malých roztráštěných lokalitách je dost obtížné zajistit pastvu, tak jsme si řekli, že by řešením mohlo být právě řízené vypa-

FOTO: JAN MORAVEC

lování, které dokáže stejně jako pastva živiny uvolnit. V zimě, za holomrazu, kdy oheň rychle proletí po povrchu a spálí suchou stařinu, zatímco hmyzáci jsou zalezlí a schovaní, takže by jim to nemělo nijak uškodit. A živiny zůstanou v podobě popelu na lokalitě. A kromě toho se uvolní meziprostory, což je taky fajn, protože se semena snáze dostanou k půdě. Takže zkusíme, jak se to projeví na populaci konikleců a celém společenstvu.

Vypalování je vnímáno jako hodně kontroverzní záležitost. Co na to úřady?

Máme na to oficiální čtyřletý projekt, na němž orgány ochrany přírody spolupracují. Zkusíme vypalovat jen malé plochy, čtverce zhruba pět krát pět metrů. Ale máš pravdu, že obecně je mezi úředníky, zejména na krajských úřadech, k vypalování velmi odmítavý postoj. Myslím si, že právě ten náš pokus, pokud dospějeme k nějakým pozitivním výsledkům, by mohl tuto bariéru prolomit. Že by se to jako alternativa managementu mohlo dostat třeba i do plánů péče. Samozřejmě pouze jako doplňková metoda. Pochopitelně, že by se nezačaly všechny rezervace šmahem místo kosení vypalovat. Nemluvě o tom, že některé roky třeba vůbec nenastanou vhodné klimatické podmínky k takovému zásahu – aby byl mráz, aby bylo sucho, aby nefučelo...

Na co však tohle opatření naráží zásadně, je zákon o požární ochraně. Ten „vypalování stařiny“ zakazuje bez možnosti výjimky. V podstatě jedinou možností, jak to legálně provést, je pojmout to jako cvičení místních dobrovolných

hasičů. Pokud by se v budoucnu mělo řízené vypalování jako managementové opatření používat, byla by v tomto bodě zřejmě nutná nějaká úprava legislativy.

Jedním z tvých „oblíbenců“ jsou ostřice. Proč zrovna ostřice?

No, jsou to prostě milé kytky :-)

Kolik u nás roste druhů ostřic?

Kolem osmdesáti. Zatím nejnovějším přírůstkem do seznamu je ostřice přítupá, objevená v roce 2004 shodou okolností právě tady na Prostějovsku.

Už jsi viděla všechny?

Ano, už jsem viděla všechny naše ostřice. Loni jsem si to mohla odškrtnout. Poslední kousky jsem viděla, když jsme pořizovali fotografie do nové publikace o našich ostřicích, kterou bychom rádi vydali. 📷

FOTO: HANA KLEINOVÁ

FOTO: MARCELA LAZURKOVÁ

Muzeum přírody Český ráj

Zelená karta je program, který propaguje přírodní a kulturní hodnoty v České republice. V rámci programu spolupracuje ČSOP s řadou organizací, které poskytují členům ČSOP slevy na své služby či zboží. Jednou z nich je i Muzeum přírody Český ráj.

FOTO: JAN MORAVEC

FOTO: MARCELA LAZURKOVÁ

TEXT MARCELA ŠANDEROVÁ

Muzeum přírody Český ráj se nachází v Prachovském sedle na okraji obce Prachov. O jeho provoz a rozvoj se stará stejnojmenné občanské sdružení.

Český ráj a žabí galerie

Návštěvníci se zde seznámí s přírodou a historií Českého ráje, zejména Prachovských skal, s počátky turistiky a horolezectví, se zajímavostmi o flóře a fauně i se současnou ochranou přírody. Naleznou zde také sbírku achátů, jaspisů a dalších pozoruhodných minerálů a hornin – Český ráj patří mezi evropské geoparky. Část stálé expozice je věnována komponované barokní krajině, která vznikla v okolí Jičína v 17. století zásluhou Albrechta

z Valdštejna. Nechybí ani místní historie – jednak archeologie (Prachovské sedlo je vyhlášeno archeologickou nemovitou památkou, v blízkosti muzea jsou zachovalé zbytky valů raně středověkého hradiště) a jednak události související s prusko-rakouskou válkou v roce 1866, kdy se tato místa stala dějištěm bitvy u Jičína.

V místnosti zvané Žabí ráj je galerie originálních portrétů středoevropských žab v jejich přirozeném životním prostředí a část jedinečné sbírky předmětů ve tvaru žáby z mnoha oblastí lidského života, z různých materiálů a prakticky z celého světa. Jsou tu tedy žáby plyšové, skleněné, kamenné i jiné – nejen hračky a dekorativní předměty, ale i žáby kuchyňské, koupelnové, kancelářské a další, z Evropy, Afriky, Asie i Ameriky, žáby, které mají svoje příběhy.

V muzeu jsou každoročně obměňované výstavy fotografií z přírody, zají-

mavých snímků krajiny, rostlin i živočichů. V letošním roce tu je výstava turistických vizitek Rudolfa Ropka. Na více než pěti stech vizitkách představuje autor, bývalý úspěšný reprezentant České republiky v orientačním běhu, atraktivní turistické cíle ze všech krajů ČR.

FOTO: JAN MORAVEC

FOTO: MARTIN ŠANDERA

FOTO: JAN MORAVEC

Ti, kdo už vizitky znají, zde mohou porovnat svoji sbírku s celou nabídkou. Pro ty, kdo se ještě sběrateli nestali, je tu dobrá příležitost seznámit se s novými možnostmi plánování výletů a dovolené. Jsou tady k vidění nejen obrázky známých hradů a měst, ale i méně obvyklých míst, jako jsou zajímavá muzea a přírodní pozoruhodnosti.

Současně probíhá také výstava seznamující návštěvníky se členy rodiny Lepařů, kteří byli autory první mapy Prachovských skal, prvního průvodce skalami vydaného tiskem, a zasloužili se o objevení krás zdejší přírody pro veřejnost a zároveň i o její první ochranu.

Tradiční je výstava výtvarných děl oceněných v soutěži Namaluj obojživelníka nebo plaza roku, kde jsou vy-

FOTO: JAN MORAVEC

Praktické informace

Otevřeno: 1. 5.–30. 9. PO–NE 9–17 h.; 15. 3.–30. 4. a 1. 10.–31. 10. SO+NE 9–16 h.

Vstupné: základní 25 Kč; děti, studenti, důchodci 15 Kč; rodinné (2 a 2) 60 Kč.

Pro členy ČSOP po předložení členského průkazu sleva 20 %.

Bližší informace na www.mpcr.cz

staveny práce ze všech soutěžních kategorií, od dětí z mateřských škol přes žáky a studenty až po dospělé, a to i soutěžící z domova důchodců nebo handicapované umělce ze společnosti Umún.

Muzejní zahrada

K návštěvě muzea neoddelitelně patří i prohlídka zahrady se dřevinami a bylinami Českého ráje, se stanovišti pro

volně žijící živočichy a výběhy se zvířaty. V zahradě je několik tůňek, kde se pravidelně rozmnožuje skokan štíhlý, čolek obecný a čolek horský. Vodní živočichy je možno dobře sledovat v tůňce s prosklenou stěnou, aniž by byli pozorováním rušeni. Pro poučení i zábavu návštěvníků slouží tabule s obrázky ptáků, hmyzu, obojživelníků, plazů a savců žijících v Českém ráji. Nejnovější informace a ověření poznatků nalézají děti i dospělí ve speciálních skříňkách umístěných v zahradě. Objeví tu i Pelíškovu zahrádku s velkou loutkou Pelíška, dobrého ducha Prachovských skal, úkoly pro děti a pověst o Pelíškovi. Jeho heslo „Nerabuj přírodu, nechceš-li mít škodu“ platí dodnes.

V průběhu roku probíhají v Muzeu přírody Český ráj přednášky, exkurze, společenské akce a setkání. Sezónu otevírá a uzavírá Žabí běh, tradiční jsou také Jarní zpěv ptáků, Vzpomínka na boj v Prachovském sedle, Letní festival

přírody v ráji, vědomostní a výtvarné soutěže, výstava betlémů.

Muzejní zahrada je součástí pozemkového spolku Žabí ráj. Další lokality, o něž pozemkový spolek pečuje, jsou v Prachovském sedle, v Šárovcově Lhotě a v Markvarticích. Zájemcům o návštěvu těchto lokalit je možno zajistit exkurzi.

Prohlídku muzea je vhodné spojit s výletem do Prachovských skal a s vycházkou k Rumcajsově jeskyni, případně s procházkou Prachovským sedlem k Jinolickým rybníkům.

Pro ty, kdo chtějí v Českém ráji prožít více dní, tu je i možnost ubytování

a samozřejmě pro všechny také možnost stravování přímo u Muzea přírody Český ráj. Pro zájmové skupiny dětí i dospělých je možno připravit po předchozí dohodě i program v nově upravené klubovně. ☒

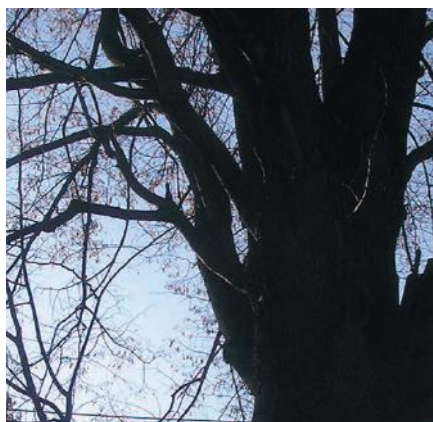
Autorka je členkou Muzea přírody Český ráj.

Kontakt – tel.: 493 524 626,

732 858 380, e-mail: mprcr@seznam.cz

Program Zelená karta

nabízí členům ČSOP tradičně možnost slev na vstupném do památkových objektů, jeskyní, zoologických a botanických zahrad či na rozhledny. Od konce loňského roku přibyla i další možnost, kde slevy v rámci programu uplatnit. Jsou jimi různé služby či obchodní nabídky – zejména e-shopy s biopotravinami, zdravou výživou či rukodělnými výrobky. Více podrobností naleznete na www.zelenakarta.cz

Poznámky k posledním novelám zákona o ochraně přírody a krajiny

TEXT MILAN DAMOHORSKÝ

Ačkoliv byl zákon od svého přijetí již 27krát novelizován, jeho základní systém, filozofie a prostředky zůstávají naštěstí nezměněny. Pro potřeby přehlednosti o tom, co vlastně aktuálně platí, bylo vydáno úplné znění, které vyhlásil předseda vlády ve Sbírce zákonů pod č. 18/2010 Sb. V následujících řádcích bych se rád některými, dle mého názoru nejvýznamnějšími, změnami tohoto pro ochranu přírody klíčového právního předpisu chtěl stručně zabývat, jak jsem slíbil na závěr právní rubriky v minulém čísle KND.

Specialita zákona o ochraně přírody a krajiny

Nejvýznamnější a nejrozsáhlejší novelu (po euronovele z roku 2004) představuje zákon č. 349/2009 Sb., který bohužel přinesl nejen změny ve prospěch ochrany přírody, zpřehlednění právní úpravy a změny zjevně neutrální, ale i jasné kroky zpět v české ochraně přírody.

Vedle změn a nových ustanovení o vymezení pojmů, postupu při vyhlásování zvláště chráněných území, nově koncipovaných výjimek z podmínek ochrany těchto území (§ 43 zákona), o ochraně evropsky významných lokalit, o novém vymezení kompetencí orgánů ochrany přírody a o zvláštní odborné způsobilosti přinesla novela i zrušení ustanovení § 90 odst. 4, kde byla výslovně stanovena specialita zákona k obecným předpisům o územním plánování, o lesích, vodách, zemědělském půdním fondu, myslivosti a rybářství atd. Toto ustanovení, které zaklá-

dal, resp. spíše zdůrazňovalo přednost ustanovení na ochranu přírody před ustanoveními obecnějšími ve jmenovaných právních předpisech, bylo trnem v oku mnoha odpůrcům účinné ochrany přírody v ČR. Je však třeba uvést, že šlo o ustanovení svým způsobem netradiční, jedinečné a průlomové. Jeho odstranění však v žádném případě neznamená, že by zákon o ochraně přírody a krajiny svoji specialitu touto novelou ztrácel. Vztah speciality a obecnosti je třeba vždy vykládat z povahy věci zdravým selským rozumem a důslednou logickou právní argumentací. Zákon o ochraně přírody a krajiny tak jistě i nadále je „lex specialis“ nejen k uvedeným, ale i mnohým dalším obecnějším zákonům.

FOTO na str. 22 a 23: JAN MORAVEC

Kácení dřevin rostoucích mimo les

Ke zřejmě nejzásadnější změně z hlediska praktické obecné ochrany přírody došlo v části týkající se ochrany dřevin rostoucích mimo les, konkrétně v § 8 zákona.

Do ustanovení § 8 byly nově vloženy odstavce 1 až 3, které znějí:

(1) *Ke kácení dřevin je nezbytné povolení orgánu ochrany přírody, není-li dále stanoveno jinak. Povolení lze vydat ze závažných důvodů po vyhodnocení funkčního a estetického významu dřevin. Povolení ke kácení dřevin na silničních pozemcích může orgán ochrany přírody vydat jen po dohodě se silničním správním úřadem a povolení ke kácení dřevin u železničních drah může orgán*

ochrany přírody vydat jen po dohodě s drážním správním úřadem.
(2) *Povolení není třeba ke kácení dřevin z důvodů pěstebních, to je za účelem obnovy porostů nebo při provádění výchovné probírky porostů, při údržbě břehových porostů prováděné při správě vodních toků, k odstraňování dřevin v ochranném pásmu zařízení elektrizační a plynárenské soustavy prováděném při provozování těchto soustav a z důvodů zdravotních, není-li v tomto zákoně stanoveno jinak. Kácení z těchto důvodů musí být oznámeno písemně nejméně 15 dnů předem orgánu ochrany přírody, který je může pozastavit, omezit nebo zakázat, pokud odporuje požadavkům na ochranu dřevin.*

(3) *Povolení není třeba ke kácení dřevin se stanovenou velikostí, popřípadě jinou charakteristikou. Tuto velikost, popřípadě jinou charakteristiku stanoví Ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.*

Úmyslně opisuji znění všech tří odstavců doslovně, protože je třeba se s ním důkladně seznámit a vzít ho na vědomí. V podstatě přináší tři hlavní změny. Pro kácení dřevin podél silnic a drah se nyní vyžaduje dohoda orgánu ochrany přírody a krajiny se silničním správním úřadem či drážním správním úřadem. O formě této dohody však zákon mlčí. V praxi bude problémem nejen její forma, ale i rozpor vůle mezi speciál-

ním dopravním orgánem, který bude směřovat k tomu, aby dřeviny byly odstraněny, a orgánem ochrany přírody, který bude směřovat k jejich zachování. Myslím si, že ani do budoucna nepůjde konkrétní případy řešit bez vzájemné vstřícnosti a kompromisu obou stran. Nemělo by však snad již docházet ke „zbytečným holosečím“ liniové zeleně. Zákon dále nově upřesňuje otázky údržby břehových porostů a odstraňování dřevin v ochranném pásmu zařízení elektrizační a plynárenské soustavy. Zde postačí předchozí oznámení orgánu ochrany přírody.

Konečně nejvýznamnější změnou je nová dílka odstavce 3), která dává všem (tedy právníkům a fyzickým osobám i státu) oprávnění (možnost) kácet na svých pozemcích stromy se stanovenou velikostí či jinou charakteristikou. Došlo tedy ke značnému rozšíření okruhu subjektů z výlučně fyzických osob na všechny. Vzhledem k tomu, že Ministerstvo životního prostředí dosud nezměnilo tuto charakteristiku (stále platí obvod kmene v první výši 130 cm nad zemí do 80 cm, resp. do 40 m² souvisle porostlé keřové plochy), jde o značné uvolnění v možnostech kácení. Uvědomit si musíme, že pokud i osoba odlišná od vlastníka takové dřeviny pokácí, nedopustí se tím zřejmě žádného přestupku či správního deliktu na úseku ochrany přírody (pokud by nešlo o závažnější trestný čin), protože ke kácení nikdo povolení nově nepotře-

buje. Odpovědnost by se musela „krkolomně“ dovozovat přes jiné kategorie deliktů, resp. být ponechána na občanskoprávní odpovědnosti za způsobenou ekonomickou škodu (na dřevní hmotě, plodech, výsadbě atd.).

Jde nesporně o přílišné uvolnění režimu ochrany mladých a perspektivních dřevin. Za řešení této situace považuji nejen snížení hranice obvodu kmene či plochy u keřů ve vyhlášece Ministerstva životního prostředí, ale zejména brzkou novelizaci zákona o ochraně přírody, která by minimálně stanovila, že povolení nepotřebuje jen vlastník (jiná osoba je však mít musí, resp. spíše nesmí dřeviny bez vůle vlastníka vůbec odstraňovat). Konečně by MŽP mělo velmi zvážit, zda ne zcela funkční nástroje administrativní (povolovací) a sankční nenahradit či nedoplnit nástroji ekonomickými a konečně nenavrhnout speciální zákon či novelu stávajícího zákona, kterým by se zavedly dostatečně vysoké poplatky za kácení dřevin rostoucích mimo les (povolené i nepovolené), tak jak již osmnáct let předvídá § 9 zákona.

Nezbývá tedy než doufat, že loňské novely zákona budou ve svém souhrnu české ochraně přírody spíše ku prospěchu a hlavní zjevné a přetrvávající nedostatky budou buď v legislativním procesu či v aplikační praxi rychle odstraněny a překonány. ☞

Autor je proděkanem Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Vývoj v českém právu životního prostředí na přelomu let 2009/2010

Přelom let 2009 a 2010 představoval poměrně významný vývoj v oblasti českého práva životního prostředí.

TEXT MILAN DAMOHORSKÝ

CHtěl bych ve svém následujícím příspěvku upozornit na nejdůležitější změny a novinky, a to zejména z pohledu potřeb dobrovolného ochránce přírody.

Tunel do vlastnického práva

Byl přijat zákon (č. 379/2009 Sb.), kterým se mění zákon o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). Ten je velmi stručnou, ale velmi závažnou normou, která dle mého názoru odporuje ústavnímu pořádku České republiky. Do ustanovení § 110 stavebního zákona přináší odstavec 6, který zní: „Stavebník podzemních staveb podléhajících tomuto zákonu není povinen prokazovat vlastnické právo nebo právo založené smlouvou provést stavbu nebo opatření nebo právo odpovídající věcnému břemenu k pozemku nebo stavbě, jde-li o veřejně prospěšné stavby, které funkčně ani svou konstrukcí nesouvisí se stavbami na pozemku ani s provozem na něm a které ani jinak nemohou mít vliv na využití pozemku k účelu, pro který je určen.“

Tato změna nabyla účinnosti dnem 2. ledna 2010. Znamená, že v případech tunelů a dalších podzemních staveb (jako je již stavěný pražský tunel Blanka či uvažovaný mnohakilometrový železniční tunel z Prahy do Berouna pod CHKO Český kras) již nebudou moci vlastníci nijak účinněji bránit svá práva a nebudou účastníky příslušných řízení. Podzemní prostor se tak volně dává v plen zájmům developerů. To je dle mého názoru v zásadním rozporu s koncepcí a ustanoveními o právu

vlastnickém tak, jak jej mimo jiné upravuje i článek 11 Listiny základních práv a svobod, která jsou součástí ústavního pořádku ČR. Jsem názoru, že by tato novela stavebního zákona měla být napadnuta u Ústavního soudu. Je svým dopadem velice závažná a nebezpečná, ale i protidemokratická a lobbistická.

Další novely a vyhlášky

Dalšími významnými novelizacemi byly tři přijaté zákony: zákon č. 380/2009 Sb., kterým se mění zákon o právu na informace o životním prostředí a zákon o zeměměřičství; zákon č. 436/2009 Sb., kterým se mění zákon o posuzování vlivů na životní prostředí; a zákon č. 488/2009 Sb., kterým se mění zákon o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky.

Za uplynulé období byly přijaty také tři nové a poměrně významné vyhlášky, a to jmenovitě:

- vyhláška MŽP (č. 46/2010 Sb.) o příslušnosti správ národních parků

FOTO: JAN MORAVEC

a správ chráněných krajinných oblastí k výkonu státní správy ve správních obvodech tvořených národními přírodními rezervacemi, národními přírodními památkami a jejich ochrannými pásmy, která provádí ustanovení § 78 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny,

- vyhláška MŽP (č. 103/2010 Sb.) o provedení některých ustanovení zákona o právu na informace o životním prostředí, která upravuje zejména unijní předpisy o zpřístupňování tzv. prostorových dat,
- vyhláška Ministerstva zemědělství (č. 114/2010 Sb.) o ochraně handicapovaných zvířat při chovu, která je prováděcím předpisem zákona na ochranu zvířat proti týrání.

Vyhlášeny (respektive přehlášeny) pak byly národní přírodní rezervace Bílá Strž, Velká Niva a Rečkov, a to vyhláškami MŽP č. 107, 108 a 109/2010 Sb.

Trestný čin proti životnímu prostředí

Konečně bych rád upozornil i na to, že dnem 1. ledna 2010 vstoupil v účinnost zcela nový trestní zákoník (pod č. 40/2009), který je normou velmi rozsáhlou, komplexní a celospolečensky závažnou. Nově obsahuje též samostatnou hlavu VIII „Trestné činy proti životnímu prostředí“, kde v ustanoveních § 293 až 308 je komplexnějším a zpravidla i lepším způsobem, než jak tomu bylo dosud, poskytována ochrana životnímu prostředí, jeho složkám, přírodním zdrojům i přírodě a jejím součástem. Výklad a rozbor této hlavy by však vyžadoval samostatného příspěvku.

Závěrem bych chtěl (snad poněkud netradičně) upozornit čtenáře na novou a velmi potřebnou publikaci. Je jí kniha autorů Jaroslava Drobníka a Petra Dvořáka *Lesní zákon – Komentář*, kterou vydalo na jaře roku 2010 nakladatelství Wolters Kluwer. Kniha obsahuje aktuální znění lesního zákona i jeho prováděcích vyhlášek, nejčtenější však na ní je zasvěcený a teorie i praxe znalý komentář jednotlivých ustanovení. Komentář českého lesního zákona na našem knižním trhu po mnoho let zcela chyběl. Publikace by proto neměla chybět v knihovničce žádného vlastníka lesa, lesáka, ochránce ani správního úředníka. ☞

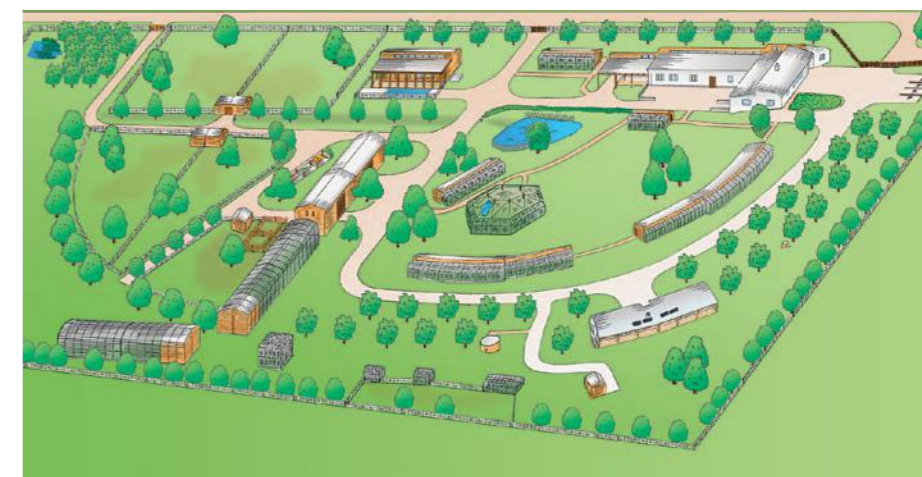
Autor je proděkanem Právnické fakulty Univerzity Karlovy

U Vlašimi vzniká nový areál pro léčeni divokých zvířat. Záchraná stanice pro živočichy ve Vlašimi funguje již 16 let.

TEXT KAREL KRÍŽ, PAVEL PEŠOUT

Za tuto dobu byla schopna vypořádat se s mnoha problémy. Jako klíčové se však, stejně jako v ostatních záchraných stanicích, v posledních letech ukazují prostorové omezení a stále se zpřisňující veterinární a hygienické podmínky. ZO ČSOP Vlašim jako provozovatel tak byla postavena před otázku, zda se pustit do finančně a organizačně náročné modernizace nebo se smířit s tím, že záchraná stanice postupem času pravděpodobně zanikne. Zvolili jsme tu první možnost a po téměř čtyřleté přípravě projektu započala výstavba nového areálu.

V současné době je provoz záchrané stanice omezen na prostory Podblanického ekocentra, nalézajícího se v centru Vlašimi v zástavbě rodinných

ILUSTRACE: VIKTOR PUČI

Nová záchraná stanice u Vlašimi

domů. To rozhodně není optimální jak z hlediska možných veterinárních rizik, tak vzhledem k omezenému prostoru potřebnému k dalšímu rozšiřování. Počet živočichů přijímaných do záchrané stanice rok od roku roste, v posledních letech se jejich počet pohybuje kolem pěti set ročně.

Vzhledem k těmto souvislostem se Český svaz ochránců přírody Vlašim rozhodl tuto situaci řešit a již v roce 2006 se jeho pracovníci pustili do náročného projektu, jehož cílem je přesídlení léčebné části záchrané stanice mimo město. Náklady celého projektu byly vyčísleny na 70 milionů korun. Na většinu z nich se podařilo získat dotaci z Operačního programu Životní prostředí Evropské unie. Tato dotace však nepokryje celou částku potřebnou k realizaci projektu, proto by k jeho uskutečnění nemohlo dojít bez podpory Středočeského kraje a města Vlašim.

Vize se naplňuje

„Nová“ záchraná stanice tedy bude rozdělena do dvou částí – léčebné, nacházející se mimo město, a expoziční, která zůstane na zahradě Podblanického ekocentra, aby byla snadno dostupná veřejnosti i školám.

Pro léčebnou část byl vybrán pozemek o ploše přes 3,5 ha přibližně 2 km od Vlašimi poblíž výhledově na dálnici

ci D1 u Pavlovic. Na něm vyroste moderní komplex nemocnice pro zvířecí pacienty s léčebnými komorami, rozletoými voliérami, výběhy, provozními zázemím a budovou karantény, která bude splňovat veškerou evropskou legislativu týkající se ochrany zdraví obyvatel, životního prostředí i zvířat.

Zahrada ekocentra se po rekonstrukci promění v oázu odpočinku a ponaučení koncipovanou jako návštěvnický okruh vedený kolem expozic živočichů, žijících na našem území, kteří se vzhledem k trvalým následkům svých zranění nemohou vrátit zpět do přírody. Součástí areálu bude také expozice s ukázkami nástrah číhajících na živočichy v přírodě, učebna a přírodní zábavné prvky pro děti.

28. dubna 2010 došlo k slavnostnímu položení základního kamene léčebného areálu za účasti hejtmána Středočeského kraje MUDr. Davida Ratha, náměstka hejtmána pro životní prostředí Ing. Miloše Petery, starosty města Vlašim Mgr. Lud'ka Jeništy, ředitele Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky RNDr. Františka Pelce a předsedy ČSOP RNDr. Libora Ambrozka. Stavba by měla být dokončena v polovině roku 2011 a po svém dokončení bude patřit mezi nejmodernější stavby svého druhu v České republice i v Evropě. ☞

Autoři jsou představiteli ČSOP Vlašim. Kontakt – e-mail: vlasim@csop.cz

Operační program Životní prostředí

je jedinečnou možností, jak posunout záchrané stanice na kvalitativně mnohem vyšší úroveň, jak jednotlivé areály rekonstruovat, dobudovat, rozšířit či vybudovat nové tak, aby odpovídaly veškeré legislativě, požadavkům zvířat i neodmyslitelné ekologické výchově. I přes administrativní, finanční a organizační náročnost takovýchto projektů se do něj pustilo již 8 záchraných stanic Národní sítě. Jako první dokončila svůj projekt záchraná stanice AVES v Kladně, před dokončením je projekt ve Spáleném Poříčí. Kromě Vlašimi se v současné době realizují projekty na rekonstrukce a dostavby i v Makově, Bartošovicích a Pasíčkách. V zatím poslední výzvě byly podpořeny projekty záchraných stanic Pavlov a Votice a také vybudování nové záchrané stanice Národního parku Šumava v Klášterci u Vimperka, s jejímž začleněním do Národní sítě záchraných stanic se po jejím dokončení počítá.

Přání Heleny Potůčkové

Každý večer se slunce vydává za horizont, o kterém my smrtelníci nevíme zhora nic. Přemýšlíme, hádáme nebo věříme, co že se v tomto prostoru odehrává.

Každý z nás se jednou na podobnou pouť jako slunce vydá. Bude to někdy daleko od lidí, od přátel, od naší země a od každodenních radostí i trápení. Kam se vlastně po naší smrti vydáme, však s jistotou nemůže říct nikdo. Co po nás na zemi zůstane, to naopak můžeme plně ovlivnit, dokud nám ještě bije srdce. Jasným důkazem toho je Helena Potůčková, které srdíčko dosloužilo s příchodem nového roku 2010 v uhošťském domově pro seniory, kde poslední léta žila. Paní Potůčková neměla dědice. Proto ve své poslední vůli rozhodla odkázat všechno své jmění Českému svazu ochránců přírody.

„Paní Helena byla velmi elegantní, kultivovaná a sečtělá dáma. Milovala květiny a všechno, co se jich týkalo, sama je ráda pěstovala,“ vzpomíná vedoucí sestra Ilona Čermáková. A sociální pracovníce v uhošťském domově dodává: „Poslouchání vážné hudby, především opery – to bylo její. Ona byla celkově člověk, který se zajímal nejen o sebe, ale o ty druhé a o to, co se děje kolem ní.“ Jedním z posledních přání paní Heleny bylo se naposledy vydat do Klatov, kde strávila velkou část svého života. To, že už se jí toto přání nespělo, je velká škoda. Nežůstalo nám po ní příliš myšlenek, zato jeden skutečný čin. Helena Potůčková se zkrátka rozhodla logicky a v souladu se svým celoživotním přesvědčením. Svým odkazem přírodě nyní pomůže zase ona. Vráti přírodě něco, co jí ona dávala celý život. Krásu. ☺

Lucie Matulová, Kancelář ÚVR ČSOP

Stalo se ...

- Mimořádně dlouhého vánočního pozorování ptáků v rámci kampaně *Živá zahrada* se zúčastnilo celkem 282 zahrad. Pozorování na nich byli kos černý (267x), dva a více druhů sýkor (258x), vrabec (240x), zvonek zelený (178x), strakapoud (153x), brhlík lesní (135x), straka obecná (100x), stehlík obecný (95x), červenka obecná (91x), hrdlička zahradní (86x), sojka obecná (67x), pěnkava obecná (52x), havran polní (51x), špaček obecný (42x), dlask tlustozobý (40x), žluna (29x), hýl obecný (29x), čížek lesní (28x), drozd kvíčala (20x), jíkavec (16x), poštolka obecná (15x), káně (14x), bažant (14x),

FOTO: ARCHIV ÚVR ČSOP

Život pro ježky

Ústřední výkonná rada ČSOP letos udělila ocenění Život pro ježky hned třem kandidátkám, které se významně zasloužily o záchranu a návrat ježků do volné přírody:

Heleně Hátleové za její dlouholetou praxi s péčí o podzimní ježčí mláďata, podílu na osvětové činnosti a propagaci ochrany ježků (mimo jiné na vlastních webových stránkách *Pomozte ježkům* – <http://helenahatleova.sweb.cz>) a její působení jako hlavní poradkyně v pražské ježčí poradně.

Věře Malátkové za její mnohaletou péči o ježky a vzdělávací aktivity, v jejichž rámci připravila výukový program *Bodlinka*, putovní výstavu *Ježčí život* a řadu publikací.

Zuzaně Pokorné za dlouhodobou, intenzivní péči o ježky v rámci její práce v záchranné stanici ve Vlašimích a autorství metodické příručky „Ježčí“.

Cena Život pro ježky je udělována k připomenutí památky nejznámější pražské ježčí pečovatelky Růženy Studené, která všechno svůj majetek odkázala Českému svazu ochránců přírody.

krauhjec lesní (11x), šoupálek (9x), střízlík (8x), vrána obecná (7x), strnad obecný (7x), kavka (7x), volavka popelavá (6x), kachna divoká (6x), konopka (3x), konipas bílý (2x), ořešník kroupenatý a jestřáb lesní. Potěšilo i pozorování veverek na celkem sedmadvaceti a zajíců na jedenácti zahradách!

KRESBA: SABINA FARKOVÁ

- Součástí zimního kola Živé zahrady byla i *Velká zimní malovací soutěž*. Děti nám poslaly celkem 156 obrázků brhlíka na krmítku! Tedy více brhlíků, než se v Živé zahradě toto kolo napozorovalo. Bylo opravdu těžké z nich vybrat ty nejhezčí. Po dlouhém zvažování nakonec porota určila tyto vítěze: v kategorii 3-6 let Filip Partl z Dolní Cerekve, v kategorii 7-8 let Kristýna Pišová z Záhorovic, v kategorii 9-10 let Sabina Farková z Větrného Jeníkova, v kategorii 11-12 let Tereza Holiková z Bystřice pod Hostýnem a v kategorii 13-16 let Veronika Stárková z Prahy 10. Další malovací soutěž bude vyhlášena opět až na vánoční kolo. Teď na jaře by bylo škoda sedět u stolu a malovat. Teď je lepší jít ven!

- Seznam akreditovaných pozemkových spolků se rozrostl o další dva subjekty – ZO ČSOP Klíny z Krušných hor a ZO ČSOP Šumava z Vimperka.
- V sobotu 27. března se konala celosvětová symbolická akce na ochranu klimatu – *Hodina Země*. Jejím účelem bylo, aby co nejvíce měst, obcí, firem, organizací a jednotlivců po celém světě zhaslo na jednu hodinu svá světla a vypnulo elektrické spotřebiče – jako gesto, že globální oteplování považují za nejzávažnější problém tohoto století. Po celém světě se akce účastnilo přes 4 000 měst a obcí ze 126 zemí světa a stamilióny lidí. V České republice se připojilo 34 obcí a měst (což je zhruba stejně jako v sousedním Německu či Rakousku), 35 firem a společností a pomocí Facebooku přes 20 000 lidí.

- Pozemkové spolky se sešly na svém tradičním *Výročním shromáždění* letos 16.–17. dubna na Královci v Bílých Karpatech, nedaleko Valašských Klobouk. Na čtyřicet lidí

Svaz děkuje

Od letošního roku uděluje Ústřední výkonná rada ČSOP nové ocenění Svaz děkuje. To je v první řadě chápáno jako morální podpora do další činnosti. Prvními, kdo toto ocenění získali, jsou:

Jiří Bartl ze ZO ČSOP Rousínov za dlouholetou práci v ochraně přírody, zvláště při ochraně ptactva, a její propagaci a popularizaci prostřednictvím besed, přednášek s promítáním fotografií a krátkých filmů z vlastní tvorby i organizováním vycházek do přírody.

Mgr. Hana Kleinová ze ZO ČSOP Hořepník – více viz rozhovor na str. 18.

Mgr. Filip Jetmar ze ZO ČSOP Rybák Svitavy za dlouhodobý aktivní a výrazný podíl v ochraně lesních i nelesních ekosystémů na území Svitavska v podobě monitoringu organizmů, managementu, správních řízení, dalších jednání i realizaci praktické ochrany a informačních prvků.

Jaroslav Trakal ze ZO ČSOP Klub ochránců SPR Habrov za dlouhodobý přínos v oblasti entomologie, botaniky a ornitologie. Pan Trakal je mimo jiné nejstarším kroužkovatelem ve střední Evropě.

FOTO: JÁN MORAVEC

diskutovalo o novinkách v zákoně o ochraně přírody a krajiny, o pozemkových úpravách, o monitoringu lokalit či o nových webových aplikacích. Dvoudenní akci uzavřela exkurze na nedaleké lokality v péči pozemkového spolku Kosenka – louky, na nichž každoročně probíhá známé Kosení, a les, který byl vykopen za dědictví po jedné místní rodáčce.

- Do jarního kola 18. ročníku kampaně *Uklidíme svět!* (Clean Up the World) se

FOTO: ZO ČSOP LUBNO

letos přihlásilo 140 organizací. Podle zatím získaných výsledků se do úklidu zapojilo 9 500 dobrovolníků, z toho 8 000 dětí. Z volné přírody se podařilo sesbírat 65 tun odpadu. Mimo jiné se ve spolupráci se středními školami v Údlicích podařilo vyčistit od odpadků část řeky Ohře, bylo využito 58 kánoí a 8 raftů a z řeky bylo vytaženo přibližně 6 kontejnerů odpadků. Děkujeme všem dobrovolníkům, organizacím a sponzorům, kteří se do této kampaně zapojili, stejně jako generálnímu partnerovi této akce – Nadačnímu fondu Veolia.

- ČSOP uspořádal sérii seminářů pro pedagogické pracovníky, na nichž jim představil vybrané programy Svazu, které by bylo možné nějakým způsobem využít při výuce. Učitelé se tak kromě informací o ČSOP jako takovém dozvěděli o záchraně obojživelníků, projektu *Živá zahrada*, kampani *Uklidíme svět!* či o problematice „sbírání“ mláďat. Semináře měly velmi příznivý ohlas.

- Vlastní webové stránky má akce Setkání s přírodou, která letos vstupuje do 2. ročníku (www.setkanispriroda.cz), zbrusu nové stránky pak kampaň *Místo pro přírodu*

Stane se ...

Setkání členů a příznivců ČSOP

3.–5. září se uskuteční již deváté celostátní Setkání členů a příznivců ČSOP – tentokrát na Podblanicku. Setkání se koná v rekreačním středisku Blaník – Smršřov a bohatý program, obsahující jako tradičně odborné exkurze, přednášky, besedy i společenské aktivity, připravuje ZO ČSOP Vlašim. Bližší informace naleznete ve vložené pozvánce s přihláškou či na <http://setkani.csop.cz>.

Soutěž „Točte se!“

Ústřední výkonná rada ČSOP vyhlásila soutěž pro základní organizace ČSOP nazvanou „Točte se!“. V rámci soutěže o sobě základní organizace natočí reprezentativní video o délce 5–10 minut. Soutěž proběhne ve dvou časových verzích, tzv. krátké a dlouhé. Krátká verze má uzávěrku 31. 7. 2010 (vyhlášení výsledků a následně promítnutí prvních tří videí proběhne na Setkání členů ČSOP), dlouhá verze má uzávěrku koncem května 2011. Posuzována bude kvalita, vhodnost obsahu – informací o ZO a originalita. Bližší informace na www.csop.cz v aktualitách či v kanceláři ÚVR ČSOP (kontakt v tíraži).

Fotografická soutěž Pohledy do přírody

Uzávěrka již 15. ročníku fotografické soutěže *Pohledy do přírody* je 15. října 2010. Témata pro tento rok jsou *Ve větru*, *Houby chutné a nechutné*, *Ptačí svět* a *Pohádkový les*. Propozice a další podrobnosti naleznete na <http://smop.cz/fotos>.

(www.mistoproprirodu.cz). Stále více informací o činnosti ČSOP lze najít i na Facebooku – kromě minule avizovaných stránek kampaně *Místo pro přírodu* a diskusní skupiny ČSOP zde naleznete např. stránky *Záchrany zvířat v Praze*, *Záchranné stanice pro zraněné živočichy v Pátku*, *Záchranné stanice pro handicapované živočichy v Jinonicích*, pražského *Domu ochránců přírody*, ČSOP Veronika, ČSOP Moravské Kopanice, ČSOP Šumava, ČSOP Nasavrky, Společnosti pro zvířata, Centra ekologické výchovy *Zvoneček* či skupinu věnovanou tradičnímu kosení bělokarpatkých luk. ☺

ČSOP vydal ...

ČSOP Alcedo

(pavelcech@tiscali.cz, 603 549 560)

- **Ledňáček říční (Alcedo atthis), jeho ochrana a výzkum** – sborník referátů z II. mezinárodního semináře, konaného ve Vlašimi 15. listopadu 2009

ČSOP Bílé Karpaty

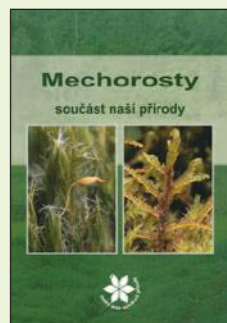
(csop@bilekarpaty.cz, 518 324 792)

- **Národní přírodní rezervace Čertoryje** – nové vydání letáku z edice Příroda Bílých Karpat

ČSOP Hořepník

(horepnik_csop@centrum.cz, 776 799 288)

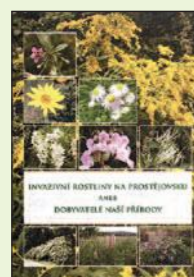
- **Mechorosty, součást naší přírody (S. Kubešová, Z. Musil, I. Novotný, V. Plášek, M. Zmrhalová)** – publikace seznamující pomocí fotografií, textů a v některých případech také detailních obrázků s výběrem běžných i velmi vzácných a ohrožených druhů mechorostů naší přírody

ČSOP Regionální sdružení Iris

(iris@iris.cz, 582 338 278)

- **Invazní rostliny na Prostějovsku, aneb dobyvatelé naší přírody** – informační brožura

- **Jak chránit životní prostředí v Prostějově** – praktická příručka s vloženou ekomapou Prostějova

ČSOP Krkonoše

(petrmiles@volny.cz, 499 441 657)

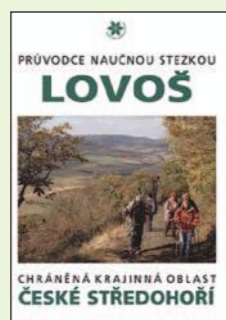
- **Formica XII** – zpravodaj pro aplikovaný výzkum a ochranu mravenců

ČSOP Launensia

(vlastislav.vlaciha@nature.cz, 606 935 046)

- **Průvodce naučnou stezkou Lovoš** – brožura

ČSOP Radhošť

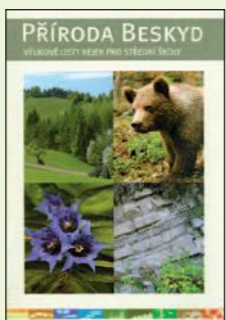
(sulgan@valachnet.cz, 774 652 299)

- **Ochrana velkých šelem v ČR** – stručný leták o rysovi, medvědovi a vlkovi

ČSOP Salamandr

(salamandr@salamandr.info, 571 656 456)

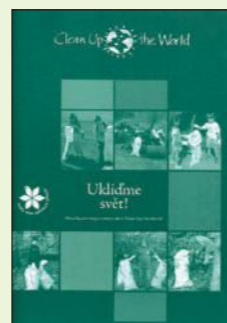
- **Příroda Beskyd** – výukové listy nejen pro střední školy

Ústřední výkonná rada ČSOP

(info@csop.cz, 222 516 115)

- **Pozemkové spolky: Jak může vlastník, úředník a ochránář najít společnou řeč?** – aktualizovaná brožurka o činnosti pozemkových spolků

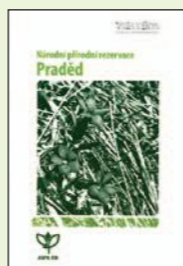

- **Clean Up the World - Uklidme svět!** – příručka pro organizátory akce Uklidme svět!

ČSOP Veronica

(veronica@veronica.cz, 542 422 750)

- **Národní přírodní rezervace Vrapač (J. Lovecká, R. Studený), Národní přírodní rezervace Praděd (J. Chlapek), Národní přírodní rezervace Hůrka u Hranic (J. Šafář)** – edice informačních brožur o jednotlivých chráněných územích

ČSOP Vlašim

(vlasim@csop.cz, 317 845 169)

- **Lampetra VI.** – bulletin pro výzkum a ochranu biodiverzity tekoucích a stojatých vod
- **Konopištský park (V. Kovařík)** – publikace o historii a současnosti Konopištského parku vydaná v rámci edice Přírodou Podblanicka
- **Z ikonografie Středního Posázaví (J. Heřman)** – 15. samostatná příloha časopisu Pod Blanicem

(v přehledu nejsou zahrnuta periodika, pohlednice, plakáty a další propagační tiskoviny)

1 / 2009 / 48 Kč, 2,5 €

naše příroda

fotografujeme rosničky

Ledňáček říční | Lišejníky | Příroda tvořená trhavinou

1 / 2010 / 48 Kč, 2,5 €

naše příroda

Doupní ptáci a jejich umělé domovy

Tichot travy | Setkání s ryby | Fotografujeme luční květy

2 / 2010 / 48 Kč, 2,5 €

naše příroda

Veverky

Brouci státekých dubů | Pohled do hnízda čápa bílého

Partneři časopisu:

Služákov

Centrum ekologických aktivit města Olomouce, o.p.s.

Máte rádi přírodu?

Udělejte si radost a předplaťte si časopis Naše příroda! Jediný populárně naučný přírodovědný časopis se zaměřením na faunu, flóru a zajímavá místa České republiky se spoustou profesionálních fotografií!

Časopis vychází 6x ročně.

Více o časopise na www.nasepriroda.cz

Kontakt: redakce@nasepriroda.cz, tel. 585 204 862

PŘEDPLATNÉ ZAJIŠTUJE:
SEND Předplatné, Ve Žlábku 1800/77,
193 00 Praha 9 Horní Počernice,
tel. 225 985 225

www.send.cz

Půlroční předplatné: 144 Kč

Roční předplatné: 288 Kč

Dvouleté předplatné: 576 Kč

www.nasepriroda.cz

Chráníme životní prostředí. NET4GAS. Blíž přírodě.

Od roku 2007 jsme zpřístupnili veřejnosti už 31 přírodně cenných území ■ Podporujeme rekultivaci rašelinišť v okolí obce Cínovec ■ Podílíme se na obnově přirozených podmínek pro tetřívka obecného ■ Pomáháme rozšířit povědomí o životním prostředí a přiblížit přírodu dětem i mládeži ■ Jsme generálním partnerem Českého svazu ochránců přírody a projektu Revitalizace rašelinišť v Krušných horách.